

Aluminij

KNJIŽNICA IVANA POTRČA
Prešernova ulica 33

Časopis družbe Talum d.d., Kidričevo, februar 2006, številka 2

2250 PTUJ

Domoznanski oddelek

65
ALUMINIJ
2006

KNJIŽNICA IVANA POTRČA PTUJ

658(497.4)(085.3)

6001915,2

COBISS

ČESTITAMO

NAGRADA
GOSPODARSKE
ZBORNICE
SLOVENIJE

4 Pričetek proizvodnje ulitkov

5 Ključni dosežki v letu 2005

6 Zaključni račun 2005

7 Iz DE Anode

8-10 Nagrada

11-12 Spektrometrija

14-16 Intervju

17 Prehod na evro

18 Upokojevanje v letu 2006

19 Varstvo pri delu

20-21 Reportaža

22 Kolumna

22 Fotografija meseca

24-25 O ptičji gripi in spomladanski utrujenosti

26 Naši upokojeenci

27 Križanka

Časopis družbe Talum.

Naslov uredništva: Talum, d.d.

2325 Kidričevo, Tovarniška cesta 10,

telefon: 02 79 95 108, telefaks: 02 79 95 103

Izhaja mesečno v nakladi 2300 izvodov

Uredniški odbor: Ivo Ercegovič, urednik, Danica Hrnčič

in Lilijana Ditrih, članici, Darko Ferlinc, član

Jezikovni pregled: Vera Peklar

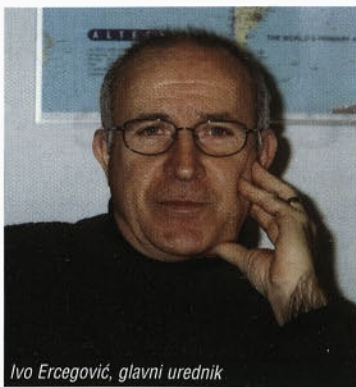
Oblikovanje: Darko Ferlinc

Fotografije: Ivo Ercegovič, Darko Ferlinc

Prelom in priprava za tisk: Grafični studio OK, Maribor

Tisk: Bezjak tisk, Maribor

Polepšajmo vsakdan

Ivo Ercegović, glavni urednik

»Noben živ človek na tem svetu ni jeklen,« je začel pisatelj Ivo Stropnik pesem **aluminij** in nadaljeval, »najtrdnjša kovina, ki jo kdajkoli dosežemo z družanjem naših teles, je aluminij... Teško bi nosili telo iz težje kovine, kot je aluminij, nesrečni bi bili pod drugačno kožo. Aluminijasto telo je z lahkoto prebojno, a iz nobene rane ne krvavi, aluminijasto telo ne čuti, ne boli, aluminij nima rase. Aluminij je zamenjal naše ilovnato stvarstvo, aluminij nas greje z nemirno toploto, nismo si zaslužili bolj veličastne kovine...« itn. Verjetno vas preseneča, da se je nek pesnik tako intimno posvetil aluminiju. Tudi mene je in v literaturi nisem zasledil podobnega primera, razen morda pred leti Štegerja v nagovoru za tovarniški koledar. V uredništvu bi bili hvaležni, če kje kaj podobnega odkrijete ali morda sami napišete.

Omenjenega avtorja nismo uspeli izslediti, da bi ga vprašali o motivih, ki so ga pri tem vodili. Radi bi mu pokazali naš velik »kulturni kapital«, tekoči aluminij. Naj bo ta pesem z nenavadnim naslovom in še bolj nenavadno vsebino, poleg ostalega zapisanega v tem časopisu, naš prispevek v počastitev meseca kulture.

S kulturo so ta mesec bili preplavljeni časopisi in TV, kar je prav. Toda naj nam tokrat oprostí gospod France, kajti letošnji februar smo v Talumu bolj zaznamovali za mesec gospodarstva. Zakaj? Verjetno ste uganili!? Zato, ker je Gospodarska zbornica Slovenije, poleg ostalih šestih zaslužnih direktorjev, dodelila nagrado za izjemne gospodarske in podjetniške dosežke tudi našemu predsedniku mag. Danilu Topleku. Obred podelitve nagrad je bil na nivoju, dostojanstven, kulturnen, v slavo in čast delu. Slaviti delo danes marsikomu deluje nazadnjaško, je pa vredno truda. Kajti živimo v času, za katerega dr. Manca Košir pravi, da je značilna izguba smisla, ko vlada prostaški blišč medijskih podob, ki svoje uporabnike odvezujejo etičnega ravnanja in pristnih medčloveških odnosov. Kdo pa so te prostaške medijske podobe, presodite

sami! Zanesljivo to niso nagrajeni gospodarstveniki, ki leta in desetletja skupaj s svojimi delavci predstavljajo hrbtenico te države.

Uspešni gospodarstveniki, s Toplekom na čelu, so sebe in svoje življenje zapisali ustvarjanju dodane vrednosti za vsakogar, ne samo za nekatere. Značilno za to generacijo direktorjev je, da so se naučili živeti in ustvarjati brez privilegijev politikov. Zato tudi danes ne prodajajo svojega prepričanja o etičnem odnosu do dela in družbe sploh. Ne obračajo se po vetru, kar bi jim morda prineslo »slavo« in jih uvrstilo med izbranice novega gospodarstva.

Argumente, ki se nanašajo na Talum, in ki so prepričali predstavnike Gospodarske zbornice Slovenije, da našemu predsedniku dodelijo nagrado, lahko strnem v naslednje: proizvodnja 158.000 ton, skupni dohodek 366 milijonov evrov, 830 milijonov tolarjev čistega dohodka, 53.463 evrov dodana vrednost na delavca. Poleg tega je velik faktor ekologija, visoka stopnja razvoja in kakovosti ter doseženi tehnološki parametri, ki nas uvrščajo v sam vrh proizvajalcev aluminija v svetu. Pri tem je treba omeniti, da GZS že 38 let spremlja razvoj industrije in je do sedaj svojo ugledno, nadčasno nagrado podelila že 265 gospodarstvenikom. Zato mnenje g. Topleka, da smo v Talumu s to nagrado počaščeni, ker prihaja od tistih, ki sami delajo v gospodarstvu, vse pove.

Morda bo poročanje o nagradi GZS zasenčilo ostale prispevke, ki jih je v tej številki kar veliko. Izpostavil bom samo nekatere. Med nje sodi prva podrobna informacija o pripravah za začetek proizvodnje ulitkov. Pri tem moramo opraviti mukotrno pot, ki spremlja vsak razvoj, meni g. Bojan Žigman. Vodji DE in služb so na kratko že poročali o delu in poslovanju v prejšnjem letu, tokrat vam prilagamo pregled vseh ključnih dosežkov, ki ga je pripravila služba za plan in analize. Gospod Avgust Šibila nas obvešča o poteku projekta celovitega obvladovanja vzdrževanja pri proizvodnji anod, ki že na začetku odkriva zanimive ugotovitve. Potrudite se

prebrati prispevek gospe Valerije Rojko o metodah dela v laboratoriju in vam bo bolj jasno, zakaj smo prvi in edini laboratorij v Sloveniji, ki je akreditiran na področju optične emisijske spektrometrije. Gospod Krajnc Miran napoveduje še boljše delovne pogoje v livarni, kajti pravkar so dokončali montažo nove čistilne naprave

Gospod Daniel Lačen nas poleg postopka sprejemanja zaključnega računa 2005 obvešča tudi o vsem, kaj nas čaka na prehodu na evro. Aleksandra Murks se oglašča z novimi konkretnimi informacijami o pridobitvi trgovalnega računa za emisijske kupone. V Talumu smo tudi na tem področju na tekočem. Upokojevanje, zanimiva in komplicirana tema, ki nam jo bo gospa Jožica Tumpej, v tej in naslednjih številkah, pomagala razumeti. Naša prizadevna zdravnica nas obvešča o nevarnostih ptičje gripe. Pri tem ni podlegla euforiji strahu pred vsemi pticami, in kot kaže, je za zdaj edina državljska dolžnost – umivanje rok. Na zdravje nas spominja tudi članek o spomladanski utrujenosti. Preberite in upoštevajte navodila, da se ne bi potem izgovarjali na naravo.

Pogovor za februarški Aluminij smo opravili z zadnjim vodjem zadnje klasične elektrolize, gospodom Alojzom Steinerjem. Morda pričakujete žalostne odmeve in strah zaradi dokončnega zapiranja hale, toda bolj prevladuje ponos zaradi doseženih rezultatov in vsega, kar je elektroliza B v svojem življenju dala Talumu. Reportaža je posvečena upokojenki Lojzki Čuš in prazniku kulture. Boljšega primera nismo mogli najti, kajti sami se boste prepričali, koliko radosti v življenju lahko naredi domača vzgoja, tradicija in ljubezen do prepevanja. In odrekanja, moram dodati. Ravno tako bogatijo kulturo Taluma naši prizadevni člani pevskega zbora.

Za nami je Valentinovo, pred nami Dan žena. Prizadevni Revitalovci so za ta ljubka praznika pripravili okrog 70.000 rožic. Čestitamo njim in vsem vam, ki z rožicami, takšnimi ali drugačnimi, znate polepšati vsakdan.

NE OBRAČAJO SE PO VETRU, KAR BI JIM MORDA PRINESLO »SLAVO« IN JIH UVRSTILO MED IZBRANCE NOVEGA GOSPOSTVA. CENA ZA TO, KAR SO DOSEGLI, JE BILA VELIKA.

Nagrada predsedniku

2. februarja 2006 je Gospodarska zbornica Slovenije že 38. podelila nagrade za izjemne gospodarske in podjetniške dosežke. Za vse nas v Talumu je posebna pomena in v ponos, da je med nagrajenci naš predsednik uprave mag. Danilo Toplek. Gospod Danilo Toplek je pokazal svoj pogum, izkušnost in vizijo pri dolgotermnem vodenju Taluma, enega redkih neodvisnih proizvajalcev aluminija v Evropi in eden redkih, ki združuje proizvodnjo in predelavo pod eno streho. To je le del iz obrazložitve strokovne komisije GZS, več o prireditvi pa v nadaljevanju.

Nadzorni svet

Nadzorni svet družbe TALUM, d. d., se je 1. februarja 2006 sestal na redni 9. seji in obravnaval ter sprejel Letno poročilo in Konsolidirano letno poročilo družbe TALUM za leto 2005. Uprava družbe TALUM-a je nadzorni svet seznanila s Programom ustavljanja proizvodnje aluminija v elektrolizi B in z Oceno poslovanja za leto 2007 in 2008, pripravljeno na podlagi sprememb zaradi zaustavitve proizvodnje in zaprtja elektrolize B.

Po predlogu uprave in nadzornega sveta se skliče skupščina družbe TALUM d. d., Kidričevo, dne 15. marca 2006.

Pripravila Danica Hrnčič

Pričetek proizvodnje ulitkov

Zaposleni v Talumu smo že pred koncem leta opazili izvajanje gradbenih del na področju stare livarne in platišč. Poznavalcem tudi ni ostalo skrito, da se v delavnicah vzdrževanja izdelujejo naprave za litje in obdelavo ulitkov. Da bi o dogajanjih zvedeli kaj več, smo za pojasnilo zaprosili člana uprave za področje proizvodnje in razvoja gospoda Bojana Žigmana, ki nam je dal zelo jasne odgovore.

Res je, da bo v Talumu kmalu stekla proizvodnja ulitkov.

V preteklem letu smo skušali pridobiti nekaj poslov na področju proizvodnje ulitkov, da bi tako pričeli uresničevati našo razvojno usmeritev na področje livarstva. Vsi poskusi so bili neuspešni zaradi tega, ker potencialnih kupcev nismo uspeli prepričati o naših možnostih in izkušnjah, saj tovrstne proizvodnje v Talumu ni. Torej smo bili primorani iskati priložnosti za pridobitev posla v povezavi z livarnami, ki tovrstno proizvodnjo že imajo in so uveljavljene na trgu ulitkov.

Zaradi tega smo še konec lanskega leta podpisali sporazum z nemško firmo Scheeff o sodelovanju na področju ulitkov. Sodelovanje ni omejeno le na ulivanje surovcev, ampak je zamišljeno širše, torej tudi na področje obdelave odlitkov in v končni fazi tudi na montažo izdelkov.

Proizvodnja ulitkov bi naj že v letu 2008 dosegla količino 1500 t. V primeru ustanovitve skupne firme bo imel Talum večinski delež in si bo na ta način zagotovil odločilno vpliv na njeno upravljanje.

Firma Scheeff letno proizvede 3500 t ulitkov za potrebe proizvodnje tovornjakov, toplotne tehnike in za uporabo na ostalih področjih strojogradnje. Obvladujejo tehnologijo litja v peščene in jeklene kokile. Praviloma ulitke tudi obdelajo, v nekaterih primerih tudi sestavljajo izdelke. So hčerinsko podjetje firme Oetinger, ki je s 350.000 t proizvedenih livarskih zlitin letno ena izmed vodilnih na področju pretaljevanja odpadnega aluminija.

Trenutno potekajo dela na ureditvi proizvodnih prostorov, preureditvi livnega stroja in na izdelavi dodatne ter usposobitvi obstoječe opreme. Sam tehnološki proces je sestavljen iz sedmih proizvodnih faz in razen livnega stroja, ki bo preseljen iz firme Scheeff, bomo vso preostalo potrebno opremo morali priskrbeti sami.

Že v marcu bo stekla poskusna proizvodnja. V juniju bomo pričeli z redno proizvodnjo, ki jo bomo do konca leta organizirali že v trozimenskem delovnem ciklusu.

Proizvodnjo ulitkov pričenjamo z litjem toplotnega izmenjevalca - elementa plinskih peči za ogrevanje stanovanjskih

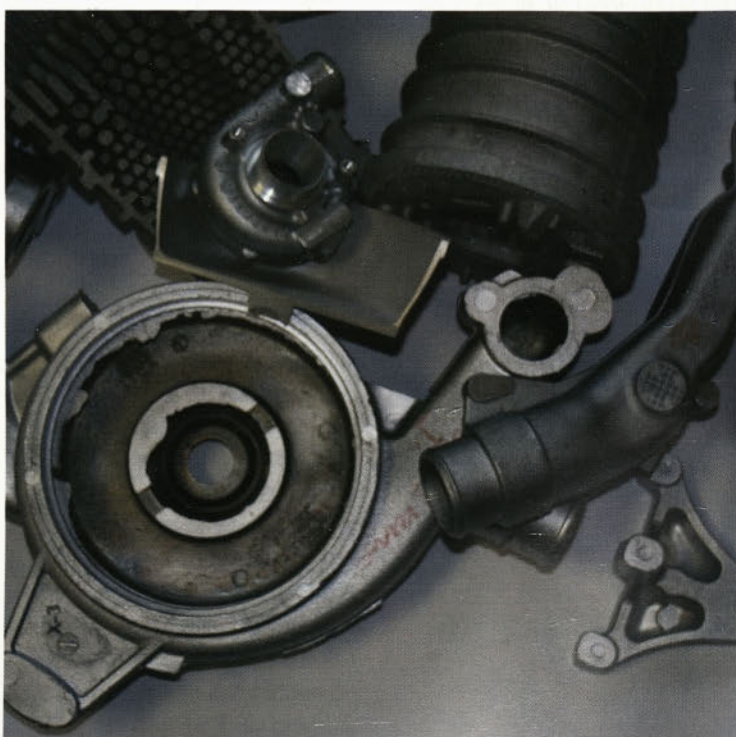
objektov. Gre za tehnično zahteven ulitek izdelan po postopku gravitacijskega litja v jekleno kokilo z uporabo peščenega jedra za formiranje votlih delov izmenjevalca. V začetku se bomo z jedri oskrbovali iz Nemčije, takoj po zagonu proizvodnje pa bomo nadaljevali z investicijami za vzpostavitev lastne proizvodnje peščenih jeder in recikliranja livarniškega peska.

V teku so že dogovori o nadaljnjih izdelkih in dodatnih livnih strojih.

Z zagonom peči za pripravo taline in vzpostavitev litja se nam odpirajo tudi možnosti ponovnega zagona nizkotlačnih strojev, na katerih smo ulivali avtomobilska platišča.

Z uvedbo proizvodnje ulitkov torej uresničujemo našo razvojno strategijo nadaljnje predelave aluminija v Talumu. S močjo v fazi priprav na korak, ko bo potrebno osvojiti nove tehnologije, vzpostaviti organizacijo, formirati moštvo za redno proizvodnjo, uvesti sisteme na področjih kakovosti, varstva pri delu in na področju obvladovanja vplivov na okolje ter izšolati livarje. Potrebno bo torej realizirati naloge, ki spremljajo sleherni razvoj. Izkušen in znanj na tem področju imamo dovolj, zato v uresničitev tega projekta ne dvomim!

Bojan Žigman

Leto 2005 bo v zgodovino TALUM-a zapisano kot zadnje leto, v katerem je proizvodnja elektroliznega aluminija neokrnjeno tekla v obeh elektrolizah. V naslednjem letu postopoma ukinjamo proizvodnjo v elektrolizi B, do dokončne ukinitve konec oktobra. Tako bo proizvodnja elektroliznega aluminija v letu 2006 znašala 110.222 ton, v letu 2007 pa le še okoli 85.000 ton.

V letu 2005 smo proizvedli 120.642 t elektroliznega aluminija, kar je za 2% več, kot smo planirali in približno toliko, kot je znašala proizvodnja elektroliznega aluminija v letu 2004. Od skupne proizvodnje elektroliznega aluminija smo ga v elektrolizi B proizvedli 35.933 t ali 30% vsega, kar je za 1% več, kot smo planirali, v elektrolizi C pa 84.709 t ali 70% vsega, kar je za 2% več, kot smo planirali.

V letu 2005 ustvarjena blagovna proizvodnja znaša 158.225 t in je za 1% večja od planirane za to leto ter hkrati približno enaka, kot je bila blagovna proizvodnja, ustvarjena v letu 2004. Nadpovprečno rast blagovne proizvodnje glede na plan ugotavljamo pri livarskih zlitinah, kjer je ustvarjena blagovna proizvodnja v obliki palic za 3% večja od planirane ter pri blagovni proizvodnji rondelic in izparilnikov, ki presega planirano za 5%. Blagovna proizvodnja livarskih zlitin v obliki hlebčkov je skladna s planirano, blagovna proizvodnja drogov, na katero odpade največji delež skupne ustvarjene blagovne proizvodnje, pa za planirano zaostaja za 4%.

Fizični obseg nabave osnovnih surovin je bil v letu 2005 skladen z zahtevami proizvodnje in podrejen predvsem zahtevam proizvodnje anodnih blokov ter proizvodnje v elektrolizah in livarnah. Odstopanja pri nabavi petrokoksa, katranske smole in aluminijevega fluorida za elektrolizo C ter silicija 4 in magnezija, so posledica prilagoditve dinamiki porabe teh surovin.

Dosežene cene osnovnih surovin od planiranih odstopajo pri glinici zaradi višje cene aluminija na LME od planirane, petrokoksu zaradi dviga cene nafte na svetovnem trgu, katranski smoli, ker je bila nižja nabavna cena dogovorjena po sprejetju plana TALUM-a za leto 2005, siliciju in magneziju zaradi stabilizacije trga teh surovin po razširitvi EU v letu 2004 ter pri odpadnem aluminiju zaradi višje cene na LME od planirane.

Pri ocenjevanju kakovosti dobaviteljev upoštevamo cilj, s katerim želimo doseči tako izbiro dobaviteljev, ki bo zagotovila uvrstitev 97 odstotkov ocenjenih dobaviteljev v rang A in B. V letu 2005 je bilo 47% ocenjenih dobaviteljev uvrščenih v rang A, prav tako 47% dobaviteljev v rang B ter 6% dobaviteljev v rang C. Glede na razvrstitev v letu 2004, se je v letu 2005 znižal delež dobaviteljev v rangu A za 2% in povečal delež v rangih B in C za 1%.

Povprečna cena aluminija, dosežena v letu 2005 na londonski borzi kovin, znaša 1.897,65 USD/t aluminija in je za 12% večja od planirane za leto 2005 ter za

11% večja od povprečne cene, dosežene na londonski borzi kovin v letu 2004.

V letu 2005 ustvarjen fizični obseg prodaje proizvodov iz aluminija za planiranim obsegom zaostaja za 2 odstotka, v primerjavi z ustvarjenim obsegom prodaje v letu 2004 pa je za 5 odstotkov manjši. Prodaja drogov je za planiranim fizičnim obsegom prodaje zaostala za 6 odstotkov, prodaja livarskih zlitin pa za 1 odstotek. Prodaja rondelic in izparilnikov je planirani fizični obseg prodaje preseгла za 4%.

Iz podatkov v izkazu poslovnega izida za leto 2005 ugotavljamo, da je TALUM poslovno leto 2005 zaključil s pozitivnim poslovnim rezultatom. Po stopenjskem prikazu ugotavljamo, da je tudi rezultat iz rednega poslovanja pozitiven. Pozitiven poslovni izid iz rednega delovanja je bil povečan še s finančnim ter izrednim dobičkom.

Do konca leta 2005 smo prejeli 188 reklamacij kupcev, 8 smo jih zavrnili, 161 priznali, v postopku reševanja jih je še vedno 19. Med priznanimi je 23 pritožb in 138 takšnih, ki so povzročile stroške. Vse priznane reklamacije predstavljajo 0,16% prodane količine in planirane vrednosti 0,39% ne presehamo.

Delež kakovostnega izmeta je 0,47% in ne presega planirane vrednosti za leto 2005, ki znaša 0,62%.

V letu 2005 smo v povprečju ugotavljali 229 nujnih intervencij vzdrževanja mesečno in tako cilj, to je 230 intervencij mesečno, prvič ni presežen. Število nujnih intervencij je v upadanju, saj smo v začetku leta ugotavljali še 260 intervencij, medtem ko se je v drugem polletju stanje bistveno izboljšalo.

Družba TALUM posluje v skladu s sprejeto Politiko za kakovost, ravnanje z okoljem ter varnost in zdravje pri delu. Dolgoročni cilji na področju ravnanja z okoljem so bili sprejeti za obdobje 2004 do 2010 za naslednja specifična področja: emisije v zrak, emisije v vode, ravnanje z odpadki in nevarnimi snovmi.

V skladu s politiko za ravnanje z okoljem ter varnost in zdravje pri delu so bili določeni okvirni in izvedbeni cilji ter Program za ravnanje z okoljem ter varnost in zdravje pri delu št. 6/04 za obdobje od 2005 do 2007. Omenjen Program je bil narejen v letu 2004 na osnovi celotne revizije vidikov okolja ter varnosti in zdravja pri delu, z ovrednotenjem tveganja za oba sistema. Ključne izboljšave področij ravnanja z okoljem ter varnosti in zdravja pri delu so zapisane v zapisniku Vodstvenega pregleda št. 312/05, ki je bil izveden v času s presledki od 27. 10. do 15. 11. 2005. Iz ocene učinkovitosti delovanja sistema sledi, da je bil sistem za ravnanje z okoljem

v letu 2005 učinkovit in je deloval v skladu z zastavljenimi cilji in programi.

V letu 2005 se je v TALUM-u pripetilo 24 poškodb pri delu, kar je za 4 poškodbe pri delu manj kot v letu 2004. Cilj je dosežen. Na poti na delo oziroma z dela se je v letu 2005 pripetilo 9 poškodb, kar je za 5 poškodb manj kot v letu 2004, ko se je na poti na delo in z dela pripetilo 14 poškodb. Zaradi poškodb pri delu je bilo v letu 2005 izgubljenih 515 delovnih dni, kar je za 37% manj kot v letu 2004, ko je bilo zaradi tega razloga izgubljenih 816 delovnih dni.

Ob koncu leta 2005 je bilo v TALUM-u zaposlenih 950 delavcev, kar je za 1% ali 11 delavcev več, kot smo za leto 2005 planirali in za 1,5% ali 15 delavcev manj kot ob koncu leta 2004, ko je bilo v TALUM-u zaposlenih 965 delavcev.

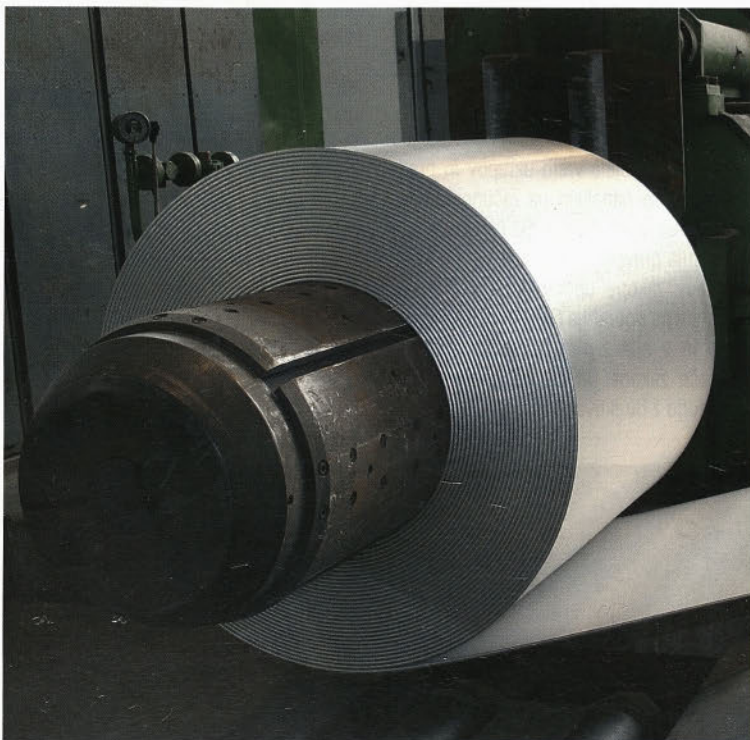
V letu 2005 nismo zaposlili večjega števila novih delavcev. Zaposlitve so bile posledica nadomeščanja delavcev, ki so se upokojili in reševanja nujnih potreb zaradi nepredvidenih odhodov. Vse ostale kadrovske potrebe smo reševali z zamenjavami znotraj TALUM-a ali z delavci drugega delodajalca.

V letu 2005 se je dodatno izobraževalo in usposabljal 5.270 udeležencev v skupnem trajanju 22.442 ur oziroma 23,4 ur usposabljanj na zaposlenega. Vsak zaposleni se je v povprečju usposabljal več kot eno uro.

V letu 2005 je bilo opravljenih 425 obdobjnih zdravstvenih pregledov. Nadaljevali smo z aktivnostmi programa skrb za zdravje. Večina aktivnosti je bila izvedena v navezavi s preventivno rekreativnim društvom Metulj. V obdobju januar-november 2005 je znašala povprečna bolniška odsotnost 4,43%. Všteta je tako bolniška odsotnost do 30 dni kot tudi nad 30 dni. Dosežen je zastavljeni cilj, saj je bolniška odsotnost nižja od 5%. V obdobju januar-november 2004 pa je bila v TALUM-u še 5,49% povprečna bolniška odsotnost.

Dne 31. 12. 2004 je bilo v TALUM-u zaposlenih 123 invalidov, kar je predstavljalo 12,75% vseh zaposlenih. Do konca leta 2005 se je število invalidov zmanjšalo na 121, kar predstavlja 12,74% vseh zaposlenih.

V obvezno dodatno pokojninsko zavarovanje, ki smo ga skladno z zakonodajo pričeli izvajati v letu 2001, je bilo 31. 12. 2005 vključenih 51 delavcev, medtem ko se beneficirana delovna doba še naprej šteje 35 delavcem. V prostovoljno dodatno kolektivno pokojninsko zavarovanje, h kateremu smo pristopili v letu 2001, je bilo konec leta 2005 vključenih 97,27% zaposlenih delavcev TALUM-a.

Navdušenje nad prelomom iz enega leta v drugo se v službi za finance in računovodstvo hitro poleže, kajti v službi začnemo kar intenzivno opravila za pripravo in izdelavo računovodskega poročila, ki smo ga po starih računovodskih standardih imenovali zaključni račun.

Namen računovodskega poročanja je dajati informacije o finančnem položaju in uspešnosti podjetja, ki so koristne pri odločanju širokega kroga uporabnikov. V slovenskem računovodskem standardu (SRS) 30 – Računovodsko informiranje – je zapisano, da morajo biti računovodske informacije uporabnikom razumljive ter bistvene, zanesljive in primerljive. Na bistvenost vplivata njihova vrsta in pomembnost za posameznega uporabnika; stopnja bistvenosti iste informacije je torej lahko za različne uporabnike različna. Zanesljivost informacij je zagotovljena, če ne vsebuje pomembnih napak in pristranskih stališč ter se uporabniki lahko nanje zanesejo, ker zvesto predstavljajo pomembne pojave; biti morajo popolne in dovolj upoštevati potrebo po previdnosti. Da so informacije v letnih računovodskih izkazih zanesljivejše, jih je treba revidirati. Za oblikovanje sodb na podlagi računovodskih informacij pa je potrebna njihova primerljivost.

Družbe poročajo zunanjim in notranjim uporabnikom računovodskih informacij predvsem z letnim poročilom. Letno poročilo je sestavljeno iz računovodskega in poslovnega poročila. Računovodsko poročilo pa sestavljajo računovodski izkazi in priloge s pojasnili k njim. Računovodski izkazi so zapis dogodkov, ki so se zgodili v preteklosti, uporabniki računovodskih informacij in lastniki pa potrebujejo za odločanje tudi najnovejše in druge informacije. Letno poročilo in s tem tudi računovodski izkazi morajo potemtakem zadovoljevati splošne potrebe večine uporabnikov, zato tudi ne dajejo vseh informacij, ki bi jih uporabniki morda potrebovali pri svojem gospodarskem odločanju. Zaradi teh razlogov in popolnejšega informiranja je treba računovodskim izkazom dodati pojasnila in dodatne razpredelnice ter druge informacije, ki bralcem zagotavljajo dodatne podatke in informacije.

Mednje štejemo predvsem razkritja o tveganjih in negotovostih, ki vplivajo na podjetje, ter o sredstvih in obveznostih, ki niso izkazana v bilanci stanja (na primer podatke o izdanih menicah za zavarovanje plačil, o vpisanih hipotekah na premoženju, o prevzetih jamstvih na podlagi garancij ali kakih drugih inštrumentih zavarovanja, ter o drugih možnih še ne izkazanih sredstvih in obveznostih). To pa še ni dovolj. Zelo pomembno je tudi poslovno poročilo, v katerem se predstavijo neračunovodske in nefinančne informacije.

Glede na to, da imajo različni zunanji uporabniki računovodskih informacij svoje posebne interese, jih morajo pripravljalci upoštevati in se jim kar najbolj prilagajati.

Uporabnike računovodskih informacij lahko razvrstimo v interesne skupine:

- delničarji želijo ugotoviti, ali poslovodstvo dela tisto, za kar je odgovorno, torej tisto, kar mora delati, in tako, kot mora delati;
- ekologe, državo, sindikate ter skupine in posameznike, ki se zanimajo za zdravstveno in socialno stanje prebivalcev, zanima vpliv delovanja podjetja na socialno in ekonomsko okolje;
- uporabnike proizvodov in storitev zanimajo proizvodi in storitve poročenega podjetja;
- zaposlenca ter ponudnike proizvodov in storitev pa zanima podjetje kot uporabnik njihovih proizvodov in storitev.

Računovodstvo je eden najpomembnejših delov informacijskega sestava vsakega podjetja.

Zagotavljati moramo informacije za:

- redno notranje poročanje ravnateljstvu (pripravljamo informacije ter vplivamo na spremljanje stroškov, načrtovanje in nadziranje poslovanja);
- izredno notranje poročanje upravi za strateško in taktično odločanje;
- poročanje zunanjim uporabnikom računovodskih informacij.

Za predstavljanje in pripravljanje računovodskih izkazov je odgovoren računovodja skupaj z upravo. Računovodja določi vsebino in obliko dodatnih informacij, potrebnih za zadovoljenje informacijskih potreb uprave. Poročanje na podla-

Daniel Lačen, vodja računovodstva

gi teh informacij sicer ne spada v poročanje o računovodskih izkazih, vendar so objavljeni računovodski izkazi zasnovani tudi na informacijah, ki jih uporablja uprava ter se nanašajo na finančni položaj, uspešnost in spremembo finančnega položaja podjetja. Zakon o gospodarskih družbah je v 256. členu določil, da moramo gospodarska družbe sestaviti letno poročilo v dveh mesecih po koncu poslovnega leta in ga nemudoma predložiti nadzornemu svetu. Ker je treba to poročilo revidirati, ga je treba priložiti skupaj z revizijskim poročilom. K letnemu poročilu se priloži tudi predlog za uporabo bilančnega dobička.

Slovenija je s 1. majem 2004 postala polnopravna članica Evropske unije (odslej EU). S priključitvijo je morala spoštovati tudi njen pravni red. Na področju računovodenja je bila na članstvo v EU sicer dokaj dobro pripravljena, kar pomeni, da je večino zahtev iz direktiv o računovodenju že vgradila v svojo zakonodajo, vendar je EU zaradi globalizacije v letu 2004 sprejela vrsto ukrepov in predpisov, ki se nanašajo na računovodenje. Kot polnopravna članica EU je morala tudi Slovenija prevzeti njen pravni red in mora nekatere zakone uporabljati neposredno, nekatere pa uporablja tako, da njihovo vsebino in v njih zapisana pravila vgradi v domače zakone, ki pa ne smejo biti v nasprotju z direktivami EU.

Na področju računovodenja je Slovenija to storila s spremembami ZGD, to je temeljnega zakona o delovanju podjetij, ki v sedmem poglavju določa način računovodskega spremljanja poslovanja, način vrednotenja in merjenja posameznih direktiv, sestavitev izkaza stanja sredstev in obveznosti do njihovih virov, ugotovitev finančnega izida ter izračunavanje in izkazovanje poslovnega izida gospodarskih družb. Ker so z ZGD urejena temeljna pravila računovodenja, ki so v EU določena predvsem s 4. in 7. direktivo, določbe ZGD ne smejo biti v nasprotju z direktivami EU. Slovenija je z ZGD-H v celoti uskladila domačo ureditev gospodarskih družb na področju računovodenja z zahtevami direktiv EU.

Delo smo opravili z odliko

Glede na dejstvo, da je nadzorni svet na svoji seji 01.02.2006 sprejel letno poročilo za leto 2005 in da se strinja z delitvijo bilančnega dobička, ki ga je podala uprava podjetja, ugotavljam, da je še en zaključni račun minil. Ob tem bi se zahvalil vsem mojim sodelavkam in sodelavkam v FRS-u in službi za Plan in analize za dobro sodelovanje pri izdelavi računovodskih izkazov za leto 2006. Moja ocena, pa tudi ocena revizorjev, je, da smo delo opravili z odliko.

Daniel Lačen

TPM - pilotni projekt celovitega obvladovanja procesov v DE Anode

V septembru 2005 smo v OE Sestavljalnica sprožili pilotni projekt celovitega obvladovanja vzdrževanja. S pomočjo razvojnega programa TPM želimo izboljšati opremo do brezhibnosti, po drugi strani pa med procesom učenja in izboljševanja postopoma prepoznavamo in spreminjamo neustrezne delovne navade.

Cilji projekta, ki smo se ga lotili, so dolgoročni. Spreminjanje in izboljševanje procesov ne gre preko noči. Ko govorimo o izboljševanju, to ne pomeni, da kupimo nov stroj in ta dela hitreje, zanesljivejše in bolj kvalitetno. Ustvariti želimo pogoje, da bo obstoječi stroj dal najboljše rezultate. Tako zasnovana aktivnost zahteva in omogoča izkoriščanje znanja in veščin ter kreativnosti in motivacije. Cilje, ki so vezani na posameznika, skupino in podjetje kot celoto, opredelimo v smeri:

- Izboljšanja tehničnih in tehnoloških rezultatov (uspešnost in učinkovitost);
- Vidnega spreminjanja delovnega okolja;
- Izboljševanja ravni znanja in delovnih veščin zaposlenih.

Koraki v izvedbi projekta

1. korak (1. 10. 2005)
Seznanitev vseh zaposlenih v OE Sestavljalnici z začetkom aktivnosti na projektu TPM.
Na začetku smo zaposlene seznanili, zakaj pristopamo k temu projektu, prednosti, ki jih bomo imeli ko končamo ta projekt in kaj se od nas pričakuje. Formirali smo mali delovni skupini (MDS), odbor 5S in projektno skupino na izdelovalnih grlih.
2. korak (6. 10. 2005)
Izvedba inicialnega pregleda na pilotnem projektu – peskalni stroj za anodne ostanke.

Pri izvedbi inicialnega pregleda sta sodelovali dve mali delovni skupini (MDS). Prva delovna skupina je pregledala rotacijo viseče proge, separator in zgornji del stroja. Druga delovna skupina pa notranjost peskalnih komor in spodnji del stroja. Skupini sta bili pri svojem delu temeljiti, saj sta odkrili 57 nepravilnosti, ki tako ali drugače vplivajo na delovanje stroja.

3. korak (13. 10. 2005)
Ustvarjanje razmer za izvajanje avtonomnega vzdrževanja.
Za doseg cilja avtonomnega vzdrževanja smo izvedli naslednje aktivnosti:
 - Temeljito čiščenje naprave;
 - Odkrivanje in sanacija virov onesnaženja in nedostopnih mest;
 - Uveljavitev standardov za čiščenje in pregledovanje;
 - Opravljanje splošnega nadzora opreme;
 - Opravljanje splošnega nadzora tehnološkega procesa;
 - Izdelava standardov rutinskega vzdrževanja;
 - Popoln samonadzor nad delovnim procesom.

4. korak (6. 1. 2006)
Predstavitve standardov rutinskega vzdrževanja.
Standardi rutinskega vzdrževanja predstavljajo osnovo po kateri se izvaja rutinsko vzdrževanje.
V standardih je opredeljena vsebina, način izvajanja in periodika pregledov.
5. korak (23. 1. 2006)
Začetek izvajanja rutinskega vzdrževanja.
Preventivno rutinsko vzdrževanje na peskalnem stroju izvajajo operaterji v OE Sestavljalnica. Pregled elektromotorjev in reduktorjev ostaja v pristojnosti Vzdrževanja.

Namesto zaključka

Zelo razširjeno, a žal napačno, je prepričanje, da zagotavljanje velike zanesljivosti opreme zahteva zapletene metode vzdrževanja in da je zelo drago. Izkušnje potrjujejo, da je kar tri četrtine vzrokov za okvare posledica pomanjkljivega rutinskega vzdrževanja – to je rednega čiščenja, pregledovanja in mazanja.

Odločitev za uvajanje celovitega vzdrževanja naprav je zelo pogumna; v prvi

fazi namreč zahteva bistveno več dela, predvsem pa pripravljenosti na spremembe tako v načinu dela kot v načinu razmišljanja. Izkušnja v naši delovni enoti je pozitivna. Zato smo se odločili za nadaljevanje projekta na način, da bomo do konca leta 2008 po prilagojeni metodologiji TPM obdelali vse pomembnejše linije in naprave.

Za team TPM Anode:
Avgust Šibila

1. Znižati št. neplaniranih zastojev zaradi okvar na napravah	- 70 %
2. Povečati produktivnost linije pri zalivanju anod	Povprečni čas med dvema zastojeva: 2005 = 4,4 ur è 2006 = 7,2 ur è 2008 = 13,1 ur Skupna učinkovitost: 2005 = 0,76 è 2006 = 0,78 è 2008 = 0,84
3. Znižati stroške vzdrževanja (glede na leto 2005)	- 20 %
4. Reklamacije (kakovost, dobava)	nič
5. Nesreče pri delu	nič
6. Emisije v okolje	< zakonski predpisi

Cilji uvajanja TPM v OE Sestavljalnica

Nagrada

Predsednik Uprave Taluma mag. Danilo Toplek je 2. februarja, na 38. podelitvi v Cankarjevem domu v Ljubljani, prejel nagrado Gospodarske zbornice Slovenije za izjemne gospodarske in podjetniške dosežke.

Za prejeto nagrado je sprejel že mnoge čestitke, toda ne bo odveč, če mu še enkrat v imenu celotnega kolektiva Taluma in njegovih hčerinskih družb, v imenu sodelavcev in prijateljev iskreno čestitamo še mi.

Najpomembnejši del življenjepisa g. Topleka, ki je bil ključen pri izboru za nagrado, je njegovih zadnjih dvajset let. In seveda še nekaj več. Vse skupaj sega že v, zdaj že lahko rečemo, davno leto 1983. Kriza, ki jo je doživljala takratna Tovarna glinice in aluminija, se je odrazila v t.i. začasnem ukrepu družbenega varstva ali »prisilni upravi«, ki smo jo pridelali zaradi »motenj v samoupravnih in upravnih odnosih, ozkih tozdovskih interesov (nekateri ste morda pozabili, drugi pa sploh ne veste, da so TOZD-i bili temeljne organizacije združenega dela), neučinkovitega vodenja organizacije in neuskajenosti med vodilnimi delavci«. Taka neprijetna oblika vodenja fabrike, na katero seveda nismo bili niti malo ponosni, je trajala eno leto. Morda se je komu zdela slaba, morda tudi ne. Vsekakor je prinesla osvežitve in nov zagon tovarni. Po ukrepu je namreč tovarna dobila novo vodstvo, sestavljeno iz lastnih strokovnjakov, na čelo katerega se je zavihtel Danilo Toplek, po stroki ekonomist. In v ta čas pravzaprav segajo začetki uspešne poti našega predsednika.

Po tem je teklo vse drugače, čeprav niti malo lahko.

Novo vodstvo se je že leta 1984 lotilo uspešne prenove proizvodnje v tovarni. Začela se je prva faza modernizacije proizvodnje primarnega aluminija (MPPAL). Zgradili smo novo elektrolizno halo C1, tovarno anodnih blokov, rekon-

Danilo Toplek, Zoran Živič in Milan Kučan

Naši na podelitvi: Bojan Žigman, Brigita Ačimovič in Brane Kožuh

struili elektrolizno halo B. Leta 1989 je začela obratovati nova livarna.

Uspešnost poslovanja in razvoja tovarne se je nadaljevala vse do danes. Mimo je tudi že druga faza MPPAL-a, ki smo jo zaključili z novo livarno livarskih zlitin. Vmes pa je bilo še veliko drugih investicij, potez, izboljšav na vseh področjih delovanja Taluma. In seveda, ni še konec.

Ko se zapisujejo uspehi, se zdi, da je vse potekalo tako enostavno. Kot da gledaš Janico Kostelici, ki vijuga med slalomskimi vratci in si rečeš - ja kaj pa je to takega. Ozadja pač ne poznaš in te največkrat tudi ne zanima. Tako je tudi v Talumu. Zelo lepo je danes gledati nove

obrate, pa prenovljeno upravno zgradbo, pa slike na stenah... In ko vse stoji in dela, in je lepo pobarvano, rečejo - "a, to je pa res lepo, kak mate fajz zrihtano". Zdi se tako enostavno.

In tudi za Topleka se komu zdi, da je vse delal kar tako. Z levo roko. Ker on pač zna. Tisti, ki ga poznamo, pa vemo, da ni ravno tako. Ampak to spada že v tisto ozadje in jaz ne bi o tem kaj dosti pisal. Tam, v tem ozadju, se skrivajo pravi razlogi za nagrado.

Kaj naj napišem o prireditvi? Bila je na nivoju. Dostojna nagrajencev. Kljub temu, da smo pogrešali nekatere politike, je bilo odlično. Tudi brez njih. Prireditvev

potekala v Linhartovi dvorani Cankarjevega doma v Ljubljani. Uradni del. Po uvodnem govoru predsednika komisije za nagrade g. Zdenka Pavčka, predsednika uprave Viator Vektor je stekla predstavitev nagrajencev in podelitev nagrad. Vmes so dogajanje popestrili skeči, ki so uprizarjali aktualne politične teme. Glavni govor je imel predsednik Gospodarske zbornice Slovenije g. Joško Čuk. Program v dvorani je zaključila Naysa s svojim ansamblom. Drugi del prireditve se je dogajal v predprostoru CD, kjer je za vsakega nagrajence stala vitrina, v kateri je bila razstavljen skulptura (nagrada). Ob vitrini so bili panoji, na katerih je vsak nagrajenec predstavil svoje podjetje. Na enem od panojev

pa je bila karikatura nagrajenca. Brez obložene mize seveda ni šlo. In tako so se povabljeni sprehajali od mize do mize, od nagrajenca do nagrajenca. Malo so jedli in malo pili (nekateri tudi več) in poslušali glasbo. Predvsem pa čestitali nagrajencem. Na koncu seveda ni manjkala slavnostna torta, ki so jo nagrajenci družno narezali na kose in jo ponudili prisotnim. In to je bilo to. Lepa in uspela prireditve. Vsak od povabljenecv je bil ponosen na katerega od nagrajencev. Mi smo bili ponosni na svojega. Na Danilota.

Darko Ferlinc

Dobitniki nagrad z ministrom Andrejem Bajukom in predsednikom GZS Joškom Čukom

Komisija za nagrado Gospodarske zbornice Slovenije za izjemne gospodarske dosežke v sestavi: predsednik Zdenko Pavček in člani Dušan Črnigoj, Tatjana Fink, Mirko Kaluža, Drago Lemut, Radoš Gregorčič in Ariana Grobelnik je na seji 9. decembra 2005 sprejela sklep o podelitvi nagrad za leto 2005.

Nagrado prejmejo direktorji in predsedniki uprav gospodarskih družb kot visoko priznanje za izjemno poslovodno, tehnično, marketinško ali organizacijsko delo.

Merila za presojo upravičenosti za izjemne gospodarske in podjetniške dosežke so predvsem trajnost dosežkov, poslovna uspešnost in finančni položaj gospodarske družbe, uveljavljanje gospodarske družbe na trgu, uvajanje inovacij, uporaba sodobne tehnologije, skrb za kadre in njihovo usposabljanje, razvojno-raziskovalno delo in uvajanje informacijskega sistema, oblikovanje in izvajanje razvojnega programa, uvajanje novih rentabilnih programov in organizacija poslovanja.

Za vse nas v Talumu je posebnega pomena in v ponos, da je med nagrajenci naš predsednik uprave mag. Danilo Toplek. V obrazložitvi Komisije za nagrado GZS je med drugim zapisano:

»Proizvodnja aluminija se je v Kidričevem začela leta 1954, leta 1984 je vodenje tovarne prevzel Danilo Toplek. Takrat je bila sprejeta tudi odločitev o začetku modernizacije proizvodnje aluminija, ki je Talum pripeljala tja, kjer je danes. V družbo tistih, katerih izdelki sodijo v najvišji kakovostni razred, in to predvsem na tujih trgih.

TALUM na domačem trgu nima konkurence, hkrati je eden redkih neodvisnih proizvajalcev aluminija v Evropi in eden redkih, ki ima poleg proizvodnje tudi predelavo v enem podjetju. Samostojnost so ohranili tako, da so se zanašali predvsem nase in na svoje sposobnosti.«

Ostali nagrajenci GZS so:

- g. Hugo Bosio, direktor Bosio, proizvodno trgovsko podjetje, d. o. o. Štore
- g. Vojko Čok, predsednik uprave Banka Koper, d. d. Koper
- g. Franc Jamšek, direktor, Profil, management consulting, d. o. o., Ljubljana

- g. Milan Kopač, direktor Kladirar Žiri, tovarna elementov za fluidno tehniko, d. d., Žiri
- g. Matjaž Lenassi, direktor, BSH Hišni aparati, d.o. o., Nazarje
- g. Zoran Živič, direktor, Keko-Varicon, družba za proizvodnjo in razvoj elektronskih komponent, d. o. o., Žužemberk.

Predsednik uprave g. Danilo Toplek je ob prejemu nagrade GZS prejel številne čestitke sodelavcev, prijateljev, uglednih gospodarstvenikov, politikov in predstavnikov različnih družbenih institucij.

Naj izpostavimo čestitke uglednih gospodarstvenikov, ki so zapisali:

Dr. Roman Glaser, predsednik uprave Perutnine Ptuj:

»Spoštovani Danilo, nagrada za izjemne gospodarske in podjetniške dosežke je odraz Tvojega dela in doseženih uspehov na vseh področjih Tvojega delovanja. Prepričan sem, da boš izpolnil vse zastavljene osebne in poslovne cilje ter se veselim uspešnega nadaljnega poslovnega sodelovanja.

Dovolji, da se pridružim mnogim, ki Ti ob podelitvi nagrade iskreno čestitam!»

Zdenko Pavček, predsednik uprave Skupina Viator Vektor, d. d.:

»Spoštovani gospod Danilo Toplek! Iskrene čestitke ob prejemu nagrade Gospodarske zbornice Slovenija za izjemne gospodarske in podjetniške dosežke za leto 2005.

Vesel sem, da se takšne nagrade podeljujejo ljudem, ki si to tudi zaslužijo. Zaupam v domače znanje, izkušnje in pogum – vsi vemo, da tudi slednjega sodoben podjetnik potrebuje.

Tudi v prihodnje Vam želim še veliko takšnih in podobnih poslovnih uspehov, orisanih z nepogrešljivo osebno srečo in zadovoljstvom.«

Dr. Aleksandra Kornhauser Frazer, Mednarodna podiplomska šola Jožefa Stefana, Ljubljana:

»Spoštovani Direktor, izredno sem se razveselila novice, da ste dobili priznanje GZS – trdo zaslužen. ČESTITAM! Želim Vam zdravja – uspehov pa Vam ni treba posebej želeti, saj jih očitno znate ustvarjati kar sami. Iskren pozdrav.»

Izjava za E+

Joško Čuk, Andrej Bajuk in Danilo Toplek

Nagrajenci režejo torto

Predsedniku smo zastavili vprašanje, ki je zelo nenavadno in ni prav pogosto: »Kaj ti pomeni ta nagrada?«
 In dobili smo naslednji odgovor:
 »Kaj ti pomeni ta nagrada?« je najbolj pogosto vprašanje, ki mi ga zadnje dneve postavljajo mnogi, od popolnih neznancev pa do dobrih prijateljev.
 Torej kaj?
 Čeprav mi je do sedaj v življenju več pomenilo lastno zadovoljstvo ob uspešno realiziranih nalogah kot pa mnogokrat dvomljivo iskrene pohvale, sem bil ob prejemu nagrade Gospodarske zbornice Slovenije presenečen nad svojimi občutki, ki so me prevevali ob tem dogodku.
 Predvsem sem čutil veliko zadovoljstvo ob dejstvu, ker gre za nagrado, ki ti jo podelijo stanovski kolegi. Če kdo, potem so ti tisti, ki znajo na korekten način oceniti rezultate svojih kolegov in vse napore, ki so bili za njihovo dosego potrebni.
 Hkrati se zavedam, da nagrada ni le moja, temveč je od vseh tistih, ki se skupno trudimo za to, da je TALUM takšen, kot je: dober! Hvala!
 Hvala tudi tistim, ki ste se skupaj z mano priznanja iskreno veselili.

Neisha

Optična emisijska spektrometrija

Metode emisijske spektroskopske analize temeljijo na lastnosti atomov, da pri določenih pogojih prehajajo elektroni zunanjih orbital v energetsko višje nivoje, kar je shematsko prikazano na sliki 1. Ta vzbujena stanja so za atome neugodna in

jskih spektroskopskih metodah uporabljati izvore z visoko temperaturo. Eden od takšnih izvorov je električna iskra, ki jo uporabljajo optični emisijski spektrometri.

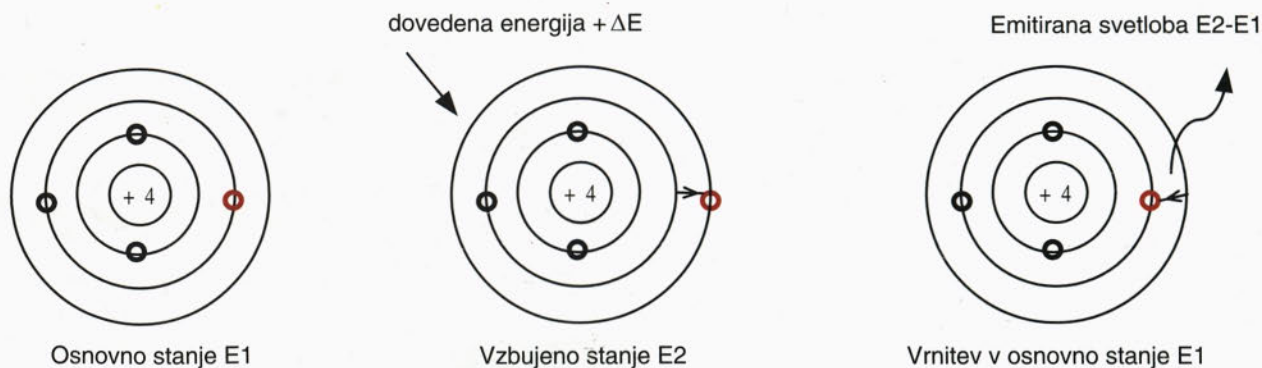
Optični emisijski spektrometer deluje na principu vzbujanja atomov z

podobna vzorcem, ki jih analiziramo. Primer umeritvene krivulje je prikazan na sliki 2.

V DE Kontrola kakovosti imamo dva optična emisijska spektrometra (kvantometra), proizvajalca Thermo ARL:

in so odvisna od analitičnih linij in elementov, ki jih analiziramo.

Postopek analize vzorca od sprejetja vzorca v laboratorij do končnega rezultata in preverjanje točnosti spektrometra s certificiranimi referenčnimi

Slika 1: Energetska stanja atoma

so zato kratkotrajna (10^{-8} sek.). Pri spontanem prehodu v nižja (osnovna) energetska stanja se sprošča energija v obliki elektro-magnetnega valovanja.

Vsak element ima značilna energetska stanja oziroma karakteristične elektronske prehode, zato je tudi spekter emitirane svetlobe za vsak element specifičen in ga lahko uporabljamo za identifikacijo elementov v vzorcu.

Intenziteta emitirane svetlobe je odvisna od števila vzbujenih atomov in je v neposredni zvezi z množino elementa v vzorcu in pogojev pri vzbujanju.

Število vzbujenih atomov je odvisno od temperature, zato moramo pri emisi-

električno iskro v argonski atmosferi med vzorcem aluminija in volframovo elektrodo. Element, kateremu dovedemo dovolj energije, oddaja po vzbujanju lastni atomski spekter karakteristične valovne dolžine. Ločljivost spektra v posamezne spektralne linije poteka z uklonom na optični rešetki.

Na osnovi izmerjene intenzitete emitirane svetlobe različnih spektralnih linij, valovnih dolžin med 170 in 800 nm in že vnaprej pripravljenih umeritvenih krivulj kvantitativno določimo vsebnost elementa. Umeritvene krivulje izdelamo za vsak element posebej s certificiranimi referenčnimi materiali, katerih sestava mora biti čim bolj

starejši OES ARL 3460 (1991) in novejši robotiziran OES ARL 4460 s SMS 1000 (slika 3) in avtomatskim rezkalnikom Herzog HN-FF (2001).

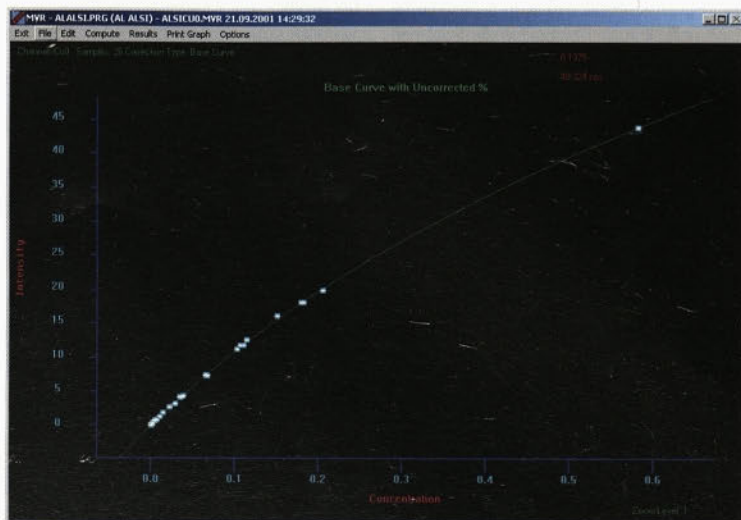
Oba kvantometra uporabljamo za analiziranje aluminija in aluminijevih zlitin.

OES ARL 3460 vsebuje 33 analitičnih linij za določitev 27 elementov, OES ARL 4460 pa vsebuje 46 analitičnih linij za določitev 39 elementov (Ag, Al, As, B, Ba, Be, Bi, Ca, Cd, Ce, Co, Cr, Cu, Fe, Ga, Hg, In, La, Li, Mg, Mn, Mo, Na, Ni, P, Pb, Sb, Se, Si, Sn, Sr, Ta, Te, Ti, Tl, V, W, Zn, Zr).

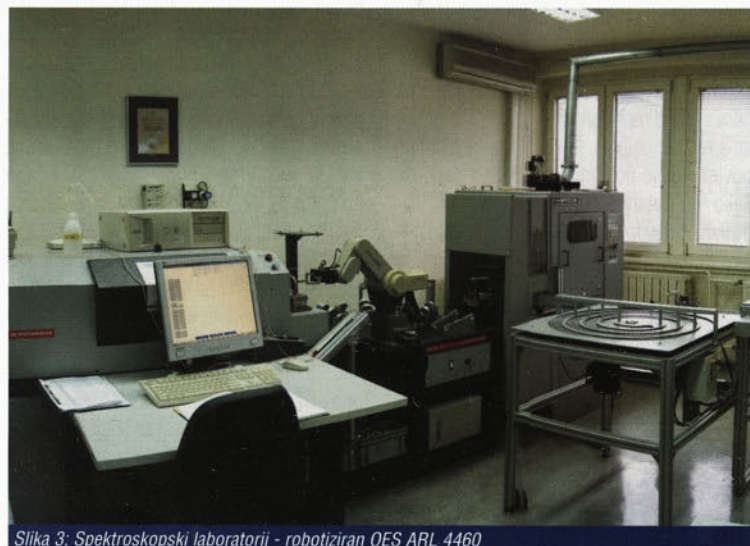
Območja koncentracij elementov, ki jih analiziramo so od 0,0001 % do 25 %

materiali prikazuje shema na sliki 4. Za preverjanje točnosti spektrometra pred analizo vzorcev uporabljamo Alcan, Hydro, Alusuisse, VAW, ... certificirane referenčne materiale odvisno od sestave vzorcev, ki jih analiziramo. Za omenjene certificirane referenčne materiale (CRM) vodimo tudi kontrolne karte s posebnim programom, ki se imenuje SPC (Statistical Process Control).

DE Kontrola kakovosti se vključuje tudi v medlaboratorijska primerjalna preskušanja aluminija in aluminijevih zlitin. Vključeni smo v Hydro, Alusuisse, CAI (Czech, Accreditation Institute) in IfEP (Institut für Eignungsprüfung) medlabora-

Slika 2: Umeritvena krivulja

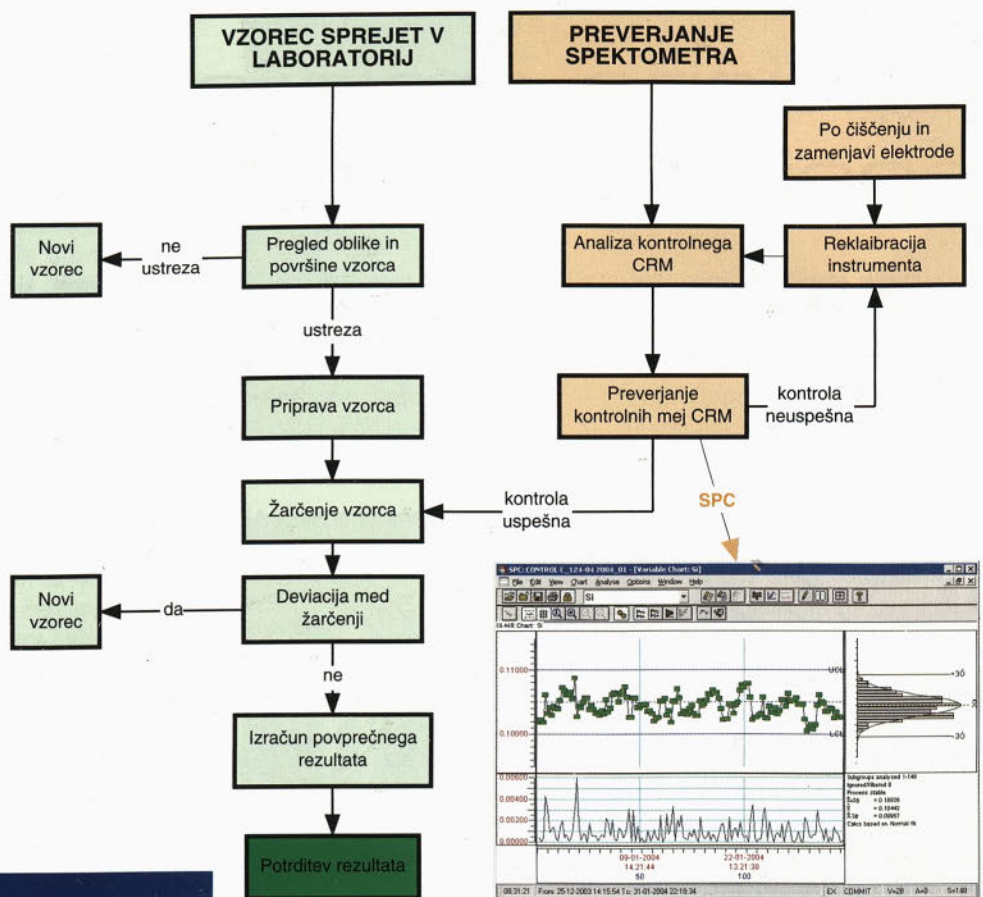

Slika 3: Spektroskopski laboratorij - robotiziran OES ARL 4460

torijska preskušanja, kjer smo bili do sedaj zelo uspešni.

Postopek akreditacije v skladu s standardom SIST EN ISO/IEC 17025 s področja optične emisijske spektrometrije za analize aluminija in aluminij silicijevih zlitin ter odpadnih vod smo uspešno zaključili leta 2004, ko nam je Slovenska akreditacija podelila akreditacijsko listino. Na spletni strani Slovenske akreditacije <http://www.gov.si/sa/> je pod št. /no. LP – 045 vpisan naš laboratorij, kjer je v prilogi k akreditacijski listini naveden obseg akreditacije in akreditirani parametri. Glede na trenutni seznam akreditiranih preskuševalnih laboratorijev, smo še vedno prvi in edini laboratorij v Sloveniji, ki je akreditiran na področju optične emisijske spektrometrije.

Valerija Rojko

Slika 4: Shema postopka analize vzorca

Gnetne zlitine

Čistilna naprava za čiščenje prašnih delcev iz nap nad vrati talilnih in livnih peči

Montaža nap nad vrati talilnih in livnih peči je ideja, o kateri smo v Livarni razmišljali že pred približno desetimi leti. Takrat je g.Trafela (zdaj vodja SVD) ob zaključku svojega visokošolskega študija izdelal projekt za reševanje te problematike. Cilj je bil montaža in odsesovanje dimnih plinov, ki izhajajo iz peči skozi pečna vrata med izvajanjem operacij obdelave taline.

Da namestitev nap in odsesavanje ni tako enostavna naloga, se je pokazalo tudi na talilnih pečeh, ki so bile nabavljene v zadnjih letih. Predvsem na pečeh, kjer je večja vratna odprtina in večja količina taline v peči, namreč ne zadostuje samo količina odsesanih dimnih plinov, ampak tudi način, da le-ti ne uhajajo iz nape, še preden jih odvlek »uspe potegniti« v čistilno napravo. Tako je dobavitelj dvokomorne peči kar dvakrat predeloval nape, vgrajeval dodatne cevi ipd., a učinek odvleka še zmeraj ni popoln.

Glede na znane težave smo se reševanja problema lotili »empirično« oz. drugače povedano tako, da smo testirali nape.

Po vrsti razgovorov z dobavitelji čistilnih naprav smo se na koncu odločili za dva, ki sta pa morala dokazati učinkovitost odsesovanja v praksi. Tako smo na peči W7, iz katere ulivamo drogeve, namestili nape

enega proizvajalca in jo testno priklopili na obstoječo čistilno napravo peči S6, z drugim proizvajalcem pa smo dogovorili test na peči S7, ki služi kot zbirna peč za elektrolizni Al in občasno za litje drogov. Ti dve peči sta bili izbrani iz več razlogov: prvič- primerljivi sta po kapaciteti taline – obe sta 40 t; drugič- pri obeh se sprošča veliko prahu, zlasti v fazi legiranja Mn in odžlindranja; tretjič – peč S7 ima veliko vratno odprtino, delno primerljivo s S6, ki jo prav tako želimo kasneje sanirati.

Koncepta nap sta se razlikovala. Prvi bazira na vgradnji posebne perforirane pločevine v samo nape. Na posamezni perforaciji-odprtini je izveden konus, s čimer je zmanjšana možnost turbulence dimnih plinov ob vstopu v nape. Na posamezni perforaciji-odprtini se doseže cca 70-80% nazivne hitrosti, ki je v samem dimovodu. Slednja je običajno 20-22 m/sec. Pri testiranju smo se resnično trudili ustvariti najtežje pogoje v peči, a je napa uspela »posesati« popolnoma ves dim, ki je uhajal skozi vratno odprtino in moram reči, da smo bili vsi prisotni resnično impresionirani nad delovanjem te nape.

Drugi koncept je bil uporabljen na peči S7. Napa je bila precej predelana-povečana, ker ta koncept bazira na ustvarjanju podtlaka min. 50 Pa, in na zadostnem volumnu nape, kjer se dimni plini zadržijo preden jih odvlek »uspe posesati«. Znotraj nape so vgrajene nastavljive reže z namenom

ustvarjanja ustreznega podtlaka. Pri testiranju se je izkazala za nekoliko manj učinkovito. Razen tega se niso uresničile napovedi, da bo potrebna manjša količina odsesovanja in s tem manjša čistilna naprava, v primerjavi s prvim konceptom.

Na osnovi teh testiranj smo izluščili prvi koncept nape kot tisti, ki popolnoma ustreza našim potrebam.

Ker pa smo postavili omejitve glede velikosti čistilne naprave, in sicer na pretok 100.000 m³/h, smo morali dogovoriti tudi način-pravila pri odsesovanju s posamezne nape-peči. V praksi namreč vseh devet nap

ni nikdar sočasno v obratovanju. Tako bo možno sočasno odsesovanje s treh-štirih nap, določena pa je tudi prioriteta preklonov glede na posamezno peč (W7, S5, S7 itd.).

Sedaj, ko pišem ta prispevek, je montaža v zaključni fazi. Zunanja dela, se pravi postavitve čistilne naprave, so zaključena, potekajo pa že tudi montaže cevovodov in nap v samem obratu. Prepričan sem, da bodo v kratkem delovni pogoji v našem obratu precej drugačni – boljši, kot so bili doslej.

Miran Krajnc

Talum pridobil trgovalni račun za emisijske kupone

O trgovanju z emisijskimi kuponi smo v Aluminiju že večkrat pisali, vendar pa 10. januar 2006 pomeni prelomnico, ko so se obveznosti za Talum na področju trgovanja z emisijami dejansko prenesle v sam poslovni proces naše družbe. Na ta dan je bila podpisana pogodba za odprtje in vodenje trgovalnega računa za emisijske kupone z Agencijo Republike Slovenija za okolje, kjer se bodo beležile vse transakcije povezane z emisijskimi kuponi.

Register emisijskih kuponov in obveznosti za Talum

Na trgovalni račun bo Talum prejel natančno takšno število emisijskih kuponov, kot mu pripada po državnem alokacijskem načrtu trgovanja z emisijami CO₂ v okviru Sheme Evropske unije. Do 31. marca mora biti izdelano poročilo o emisijah CO₂, ki ga pooblaščen osebe – preveritelji – pregledajo in potrjujejo. Talum je izbral najugodnejšega preveritelja in sicer družbo Chronos d.o.o. iz Domžal, s katerim je bila sklenjena letna pogodba. Do 30. aprila pa mora Talum na trgovalnem računu izkazati natančno takšno količino emisijskih kuponov, kot znašajo proizvedene emisije CO₂.

Obveznosti Slovenije po Kjotskem Protokolu

Trgovalni računi upravljavec naprav pa niso namenjeni samo izvrševanju transakcij z emisijskimi kuponi (nakup, prodaja, prenos, predaja ipd.), ampak so pomembni tudi na državni ravni. Saj mora vsaka država članica EU z njimi izkazati, da izpolnjuje obveznost navedeno v alokacijskem načrtu in shemi, ter s tem seveda tudi, da izpolnjuje zahteve po Kjotskem Protokolu.

Slovenija je bila v letu 2003 za 6,1-odstotka daleč od izpolnjevanja Kjotskega cilja, kar pomeni, da emisije TGP v tem letu še vedno presegajo naše ciljne emisije. Ciljne emisije so definirane z 8-odstotnim zmanjšanjem glede na leto 1986. Po zadnjih podatkih za leto 2004 je stanje še veliko slabše, saj so se emisije TGP v tem letu povečale za 1,3-odstotka glede na predhodno leto. To pomeni, da so emisije TGP v letu 2004 bile nižje glede na Kjotsko izhodiščno leto le za 0,6-odstotka.

Obdobje 2005-2007 in smernice za Kjotsko obdobje 2008-2012

Osnovni elementi so zaenkrat definirani za t.i. poskusno obdobje 2005-2007 in veljajo do vključno 31. decembra 2007. Evropska komisija pa je že objavila

smernice za nacionalne alokacijske načrte za Kjotsko obdobje 2008-2012 (COM(2005)703 final). Evropska komisija v smernicah navaja zahtevo za 6-odstotno zmanjšanje emisijskih kuponov glede na trenutne načrte držav članic EU. Dokument s smernicami daje pravico za dodatno zmanjšanje, če državam članicam ne bi uspelo prepričati komisije, da lahko izpolnijo Kjotski cilj tudi z drugimi aktivnostmi oziroma instrumenti. V točki 3.1 dokumenta je obravnavan napredek h Kjotskim ciljem in 12 držav v letu 2003 ni na dobri poti k uresničitvi zahtev Kjotskega Protokola, ki so: Avstrija, Belgija, Danska, Finska, Irska, Italija, Luksemburg, Nemčija, Nizozemska, Portugalska, SLOVENIJA in Španija.

Ena izmed najpomembnejših sklepnih ugotovitev iz izkušenj trgovanja z emisijskimi kuponi v EU, in je tudi jasno navedena v dokumentu s smernicami, je, da se ex-post (kasnejši) popravki ali prilagoditve na trgu emisijskih kuponov pod nobenim pogojem ne dopustijo.

Končne odločitve pri dodelitvi emisijskih kuponov za naslednje obdobje 2008-2012 morajo biti sprejete konec 2006. V skladu z Direktivo (2003/87/EC) o shemi trgovanja z emisijskimi kuponi v EU mora alokacija (dodelitev kuponov posameznim upravljavcem naprav) biti izvedena najkasneje do 1. januarja 2007, to je 12 mesecev pred začetkom Kjotskega obdobja. Pričakujejo se lahko kakšne manjše zakasnitve, vendar je vse odvisno od aktivnosti, ki se morajo izpeljati pred tem datumom (npr. izdelava načrta do 1. julija 2006).

Register emisijskih kuponov in trgovalni račun družbe Talum

Osnovne naloge registra za emisijske kupone so naslednje:

- zagotavljanje delovanja registra;
- izvrševanje postopkov določenih z Uredbo ES 2216/2004 (odpiranje in zapiranje računov, posodobitev računov, začasno zapiranje računa itd.), objavljeno v UL Evropske unije L386, dne 29. 12. 2004;
- zagotavljanje informacij in poročanje skladno z Uredbo 2216/2004;
- izvajanje drugih aktivnosti, potrebnih za nemoteno vodenje registra.

Potrebno je poudariti, da register ni borza preko katere se trguje, ampak se preko registra izvajajo le transakcije, tj. izdaja, prenos, pridobitev, predaja in izbris emisijskih kuponov.

To pomeni, da bo Talum s pomočjo trgovalnega računa odprtega pri registru emisijskih kuponov upravljal z osebnimi

podatki o družbi in pooblaščenih osebah, upravljal z računom (imenovanje preveritelja za potrditev izdelanega poročila o emisijah, odprl novi račun, pregledoval stanja na računu ter imel možnost izpisa poročil o računih in transakcijah izvedenih na računu), izpolnjeval obveznosti (predlagal emisije ter predal ustrezno količino emisijskih kuponov, ki mora biti enaka proizvedenim emisijam v določenem letu) in upravljal s transakcijami.

Talum in trgovanje z emisijskimi kuponi v prihodnosti

Za Talum trgovanje z emisijskimi kuponi predstavlja enega izmed najpomembnejših elementov, ki jih bo moral vključiti v svoje poslovanje tudi v prihodnosti. Glede na to, da trenutno smo oproščeni plačila okoljske dajatve na emisije CO₂ v celoti, zaradi vključenosti v shemo trgovanja s kuponi. Treba pa je poudariti, da je leto 2009 zadnje leto, ko

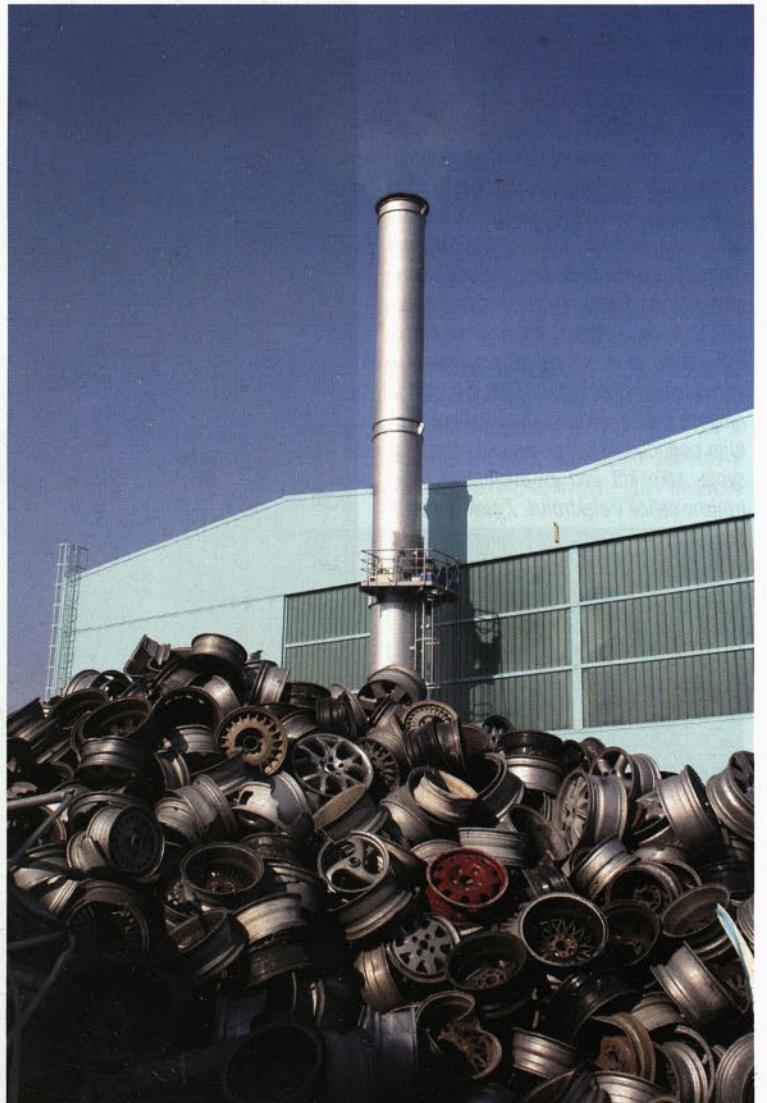
upravljavec naprave lahko zahteva vračilo okoljske dajatve. Od tega leta dalje bo treba dajatev plačevati v celoti glede na porabljeno količino zemeljskega plina, povezanega z emisijami CO₂. Zato lahko pričakujemo, glede na ekonomske učinke, da bo Talum tudi v prihodnje sodeloval v shemi trgovanja z emisijskimi kuponi.

Spremembe, ki se pričakujejo v bližnji prihodnosti (povečanje zmogljivosti pretapljanja odpadnega aluminija in zapiranje elektrolize B), bodo dodatno povečale pomen emisijskih kuponov, predvsem v povezavi z uspešnostjo poslovanja naše družbe.

Uspešnost Konference pogodbenic Okvirne konvencije ZN o spremembi podnebja, ki je potekala decembra v Montrealu, je podaljšala aktivnosti na področju zmanjševanja emisij toplogrednih plinov tudi po 31. decembru 2012. Ni še sicer popolnoma jasno, kakšni bodo ti ukrepi (v številkah), vendar zagotovo drži, da bo Kjoto tudi po Kjotu.

Talum bo poskušal aktivnosti na področju Kjotskega Protokola pozitivno prenesti v poslovanje in sprejeti Kjoto kot poslovno priložnost za še učinkovitejše delovanje v prihodnje.

mag. Aleksandra Murks

Elektroliza B, delo z ljudmi

intertopiju
intervju

Težko je stlačiti 20 let dela na nekaj listov papirja. Še težje, če je del tega dela pripadal elektrolizi. In gospod Alojz Steiner je prav to; zadnjih sedem let je namreč vodja naše stare elektrolize B. Značilno za to obdobje je, da elektroliza v največji starosti dosega najboljše rezultate. Steiner je skupaj s svojimi sodelavci vzpostavil takšen režim dela, da nas ti rezultati ne presenečajo. Poleg tega je k temu prispevala kvaliteta vseh vhodnih surovin, zelo dobro vzdrževanje in pomoč različnih delovnih enot in služb v Talumu. O vsem tem smo sproti poročali, zdaj pa je prišel usodni trenutek; elektroliza B mora biti zaprta še letos! Gospod Steiner torej mora opraviti še to zadnjo, najbolj neprijetno nalogo doslej. To je toliko bolj hudo, ker se je zelo navezal na ljudi, za katere trdi, da so prav oni največ pripomogli k uspešnemu obratovanju. Delo z ljudmi je njegova odlika, četudi je več kot polovica tujih pogodbenih delavcev. Vse jih ima za svoje, tako kot ima za svoje tudi elektrolizne celice v elektrolizi. Z elektroliznimi celicami se na nek način pogovarja, posluša jih, ko obratujejo in si čim bolj natančno predstavlja, kaj se z njimi dogaja. Ta pogovor je nastal ob sprehodu med elektroliznimi celicami, kjer so nastale tudi vse fotografije. Pojdimo v ta svet.

Začniva od začetka.

Steiner: »S tovarno aluminija sem na nek način povezan že skoraj četrt stoletja. Lepše se sliši, če rečem četrt stoletja. Leta 1981 sem se odločil za poklic metalurškega tehnika in se vpisal v srednjo metalurško šolo na Ptuj. V takratni TGA Kidričevo sem zaprosil za kadrovske štipendije in jo tudi dobil. V tovarni sem pričel delati leta 1986 kot metalurški tehnik. Moje prvo delovno mesto je bilo v stari livarni. Po uvajalnem obdobju sem postal vodja izmene v stari livarni, kjer sem delal sedem

ZATO ELEKTROLIZO B JEM LJEM KOT KLINIKO, ELEKTROLIZNE CELICE PA ZA NAŠE PACIENTE.

let. Med delom v stari livarni sem se leta 1987 vpisal na višješolski študij ob delu na tehniški fakulteti v Mariboru – smer kemijska tehnologija in ga leta 1992 končal. Želel sem napredovati na delovnem mestu v livarni, vendar so se prave možnosti za napredovanje pokazale v DE Proizvodnja anod, kamor sem šel delat leta 1994. To je bilo za mene čisto novo področje. Opravljal sem delo tehnologa za anode in kot pomočnik obratovodij v proizvodnji anod in v sestavljalnici. V DE Proizvodnja anod sem delal celih pet let.«

In najbolj logično je, da si nadaljeval v elektrolizi. Ali se motim?

Steiner: »Odkrito povedano, elektrolize aluminija z vidika proizvodnega procesa takrat nisem tako dobro poznal. Če bi moral takrat zamenjati delovno mesto v podjetju, sem si najmanj od vseh želel iti delat v elektrolizo B. Vendar okoliščine so narekovale svoja pota in takrat je prišlo do različnih reorganizacijskih sprememb v podjetju. Novembra leta 1998 mi je gospod Žigman povedal, da sem kot najprimernejši delavec izbran za opravljanje del na delovnem mestu vodje obrata elektrolize B.«

Kakšno stanje si nasledil, ko si prišel v elektrolizo B?

Steiner: »Moram povedati, da je bilo takratno stanje v elektrolizi B daleč od optimalnega. Ne bi želel, da se to kdaj ponovi. Mogoče se mi je to zdelo še bolj težavno, ker sem prevzel tako odgovorno delo. Najprej sem začel spoznavati delovanje elektroliznih celic. Potem sem se lotil dela z ljudmi. Treba jim je bilo dopovedati, kako delati, kaj se sme in kaj ne. Potem je sledila faza ustvarjanja timskega dela, kar prevedeno na jezik elektrolize pomeni, da vsi delajo približno enako. Rezultati so bili hitro boljši. Tudi prej se je v elektrolizi B dosti delalo, toda pravih učinkov ni bilo.«

Delo z ljudmi je v elektrolizi zakon. Vendar to lahko počneš le na osnovi spoznavanja procesa, ko sam veš, kaj hočeš.

Steiner: »Moral sem se zelo potruditi, kajti to je mukotrpno delo. Kmalu sem spoznal, da je elektroliza kompleksno področje, kemija, električna, magnetna, toplotna in fluidna polja itn. Zahteve dela so mi narekovale, da nadaljujem študij ob delu in vpisal sem se na visokošolski študij kemijske tehnologije na tehniški fakulteti v Mariboru. Ob študiju sem raziskoval dogajanja v elektrolizni celici s ciljem optimiranja tehnološkega procesa. Vse raziskave sem strnil v diplomski nalogi z naslovom 'Delovanje elektrolizne celice za pridobivanje aluminija s poudarkom na temperaturi in sestavi elektrolita'. Dr. Čuš mi je bil mentor. Za nalogo sem dobil oceno deset in sem na to zelo ponosen.«

To so pozneje potrdili doseženi rezultati. Ali meniš, da so možne še nove izboljšave?

Steiner: »To je vedno možno. Tudi jaz se pogosto vračam k nalogi in v njej iščem razlage in rešitve. Imam jo kar pri sebi v predalu. Skrbno vodim evidenco vseh odločitev. Zelo pomembno je, da se spremembe izvajajo sistemsko in skupinsko. Zelo dober kolektiv smo.«

Takšen odnos do okolja kaže marsikaj o tebi kot človeku?

Steiner: »Vztrajnost je moja odlika. Ko se za nekaj odločim, to izpeljem do konca. Študij sem končal v dveh letih in pol, od tega sem skoraj tri četrta leta delal diplomsko z vsemi meritvami vred. Kako resno smo pristopili pove podatek, da smo vzorce elektrolita pošiljali v tehnološki center Ardal na Norveško. Vedeti moraš, kaj se v elektrolizni celici dejansko dogaja. Celice so za mene živa bitja s svojo dušo. Zato elektrolizo B jemljem kot kliniko, elektrolizne celice pa za naše paciente.«

Okrog definicije elektrolize so različna mnenja. Za ene je to vlak, ki pelje po utečenih tirnicah in se kaj dosti ne da narediti, za druge je elektroliza fenomen fizikalno matematičnega modeliranja, mnogi ji dajejo mitološko moč in operirajo s pojmi živega bitja, duše itn. Na koncu se vse konča pri aluminiju.

Steiner: »Sigurno. Aluminij, kot proizvod je najvažnejši. Vendar v elektrolizi proizvajamo primarni elektrolizni aluminij. Naša naloga je doseči čim večjo proizvodnjo aluminija, ob čim nižji porabi električne energije in doseči čim boljšo kakovost primarnega aluminija. Ne obremenjujemo se s prodajo in drugimi ekonomskimi kriteriji. Za nas je najvažnejše, da aluminij optimalno proizvajamo.«

Kaj tebi pomeni optimalno?

Steiner: »To pomeni, da v danih pogojih tehnologije, kot jo imamo v elektrolizi B, pravilno optimiramo izvajanje tehnoloških operacij dela. Elektroliza B se vodi ročno, brez pomoči pečnih računalnikov, zato se večina operacij izvaja klasično. Z drugimi besedami optimalno pomeni pravilno in pravočasno izvedeno delo. Važno je, da delavec naredi tisto, kar mora, in to pravilno in pravočasno. Zato je treba delavcu dopovedati kako in kaj, ga naučiti delati. Pri tem smo uspeli in marsikdo bo presenečen, ko rečem, da se danes fizično dela manj kot recimo pred leti.«

Kaj je pri tem najbolj pomembno?

Steiner: »Teško je reči, kaj je najpomembnejše, so številne stvari. Nič se ne sme izpustiti. Delo z usposobljenimi delavci je prineslo ogromno boljšega. Iz tega je nastalo zadovoljstvo. Ne boste verjeli, koliko nam pomeni, ko že okrog božiča dosežemo letni proizvodni plan. Veš, da smo dobro delali ves čas. Morda se premalo pohvalimo navzven. Leta 2004 smo dosegli rekord vseh časov 36.077,5 ton. Res je bilo prestopno leto, toda to so sanjske številke. Kaj vse je bilo treba za to narediti ostali v Talumu ne dojemajo tako kot mi v elektrolizi B.«

ZATO JE TREBA DELAVCU DOPOVEDATI KAKO IN KAJ, GA NAUČITI DELATI. PRI TEM SMO USPELI IN MARSIKDO BO PRESENEČEN, KO REČEM, DA SE DANES FIZIČNO DELA MANJ KOT RECIMO PRED LETI.

V času tvojega vodenja, zadnjih sedem let, so rezultati šli strmo navzgor. Katere podatke bi izpostavil?

Steiner: »Osnovni pokazatelj med letoma 1998 in 2005 so: proizvodnja aluminija na leto 33.660 ton – 35.932 ton, poraba enosmerne energije na tono aluminija 15.075 kWh/tAl – 14.748 kWh/tAl, tokovni izkoristek elektrolizne celice 84,52% – 88,57%, jakost električnega toka 74,98 kA – 76,14 kA, čistost aluminija 0,11% Fe – 0,07% Fe, skupno število zaposlenih delavcev v elektrolizi B 148 delavcev – 131 delavcev

in mnogi drugi. Elektroliza deluje na dolgi rok, zato so letni podatki odraz dejanskega stanja. Mislim, da jih ne rabiva komentirati.«

Ne, sami so dovolj zgovorni. Zanima me, kaj je tisto ključno v tebi, kaj te vodi pri delu?

Steiner: »Moja filozofija dela temelji na tem, da elektrolizo razumem kot proizvodni in tehnološki proces, ki ga moramo stalno izboljševati. Ključno je, da imaš v sebi dovolj energije in da pozitivno sodeluješ in razmišljaš. Ne moreš se zapreti, kot vodja moraš biti odprt za vsakogar. Pomembno je tudi sodelovanje z vsemi delovnimi enotami in službami. Vsaka od njih daje svoj prispevek in nam pomaga.«

To je toliko bolj pomembno, ker ste že leta nazaj, zaradi predvidenega izklopa elektrolize, začeli uvajati tujo pogodbeno delovno silo.

Steiner: »Res je. Ko sem nastopil delo v elektrolizi B, je v njej že delalo 50 pogodbenih delavcev podjetja Izvir. Vsak odhod delavca iz Taluma zamenjamo z novimi pogodbenimi delavci podjetja Izvir. Največji skupni odhod delavcev Taluma iz elektrolize B je bil leta 2002, ko je v elektrolizo C odšlo delat 18 delavcev. Odhod Talumovih delavcev iz elektrolize B uspešno nadomeščamo z novimi pogodbenimi delavci, ki pa jih je potrebno ponovno ustrezno usposobiti. Sistem usposabljanja in izobraževanja novih delavcev v elektrolizi B na različnih delovnih strojih in napravah štejem kot ključen za doseganje optimalnih proizvodnih rezultatov in za stabilno obratovanje elektroliznih celic. Pri tem moram zraven naših delavcev pohvaliti tudi ostale delavce, ki pri usposabljanju sodelujejo. To so mentorji in delavci iz Vzdrževanja, služba varstva pri delu, še posebej pa delavke iz kadrovske službe, na katerih

sloni celoten sistem in organizacija usposabljanja, od zdravniških in psiholoških pregledov, teoretičnega izobraževanja, praktičnega mentorstva vse do končnega izpita delavca. Sam največ sodelujem tako, da napišem ustrezna praktična navodila za delo in programe, po katerih se morajo delavci usposablјati za delo na delovnih strojih in napravah ter na koncu, kot predsednik komisije presodim, ali je delavec za upravljanje določenega stroja ali naprave ustrezno usposobljen ali še ne. V zadnjih sedmih letih smo tako opravili več kot 750 izpitov samo za delovne stroje in naprave, zraven tega pa izvajamo še vsa ostala usposabljanja, kot so tehnologija na delovnem mestu idr. Vsak novi delavec je najprej na uvajanju, potem pa lahko z dobrim delom, dobro oceno in opravljanjem izpitov napreduje do predelavca. Fluktuacija pogodbenih delavcev je 10–20% na leto. V zadnjih sedmih letih je prišlo v elektrolizo B na novo delat okrog 100 novih delavcev.

Kakšna je trenutna slika zasedbe?

Steiner: »Trenutno razmerje je 73 pogodbenih delavcev iz Izvira in 58 delavcev Taluma. Plače pogodbenih delavcev Izvira se razlikujejo od naših. Z njimi se pogovarjamo, obljublјamo jim le tisto, kaj je realno, kar jih dejansko čaka in se tega tudi držimo. Vsi delavci Izvira so naši delavci in ne želim, da se počutijo kot tujci. Moram poudariti, da je organizacija vodenja elektrolize B teamsko delo, saj sta za organizacijo dela v vsaki izmeni odgovorna dva vodja izmene in pomočnik, podoben sistem pa je uveden tudi v dnevni izmeni.«

Kaj šteješ za svoj neuspeh?

Steiner: »Uf! Kaj drugo kot odločitev o predčasnem izklupu elektrolize B. To ni moja odločitev, vendar to zasenči vse uspehe, ki smo jih naredili. To potegne za sabo marsikaj slabega. Naša stara dama je

namreč v odlični kondiciji in dosega odlične rezultate. Povprečna starost elektroliznih celic je le dve leti in pol, življenjska doba elektrolizne celice pa naj bi bila okrog šest let. Torej jih bomo izklaplјali na polovici življenjske poti. Če bi to prej vedeli, ne bi na novo obnovili toliko elektroliznih celic.«

Vedeli pa ste, da se bo elektroliza začela zapirati 2007. leta.

Steiner: »Sigurno, zato smo čas obratovanja tempirali na to leto. Poleg tega smo računali na postopno izklaplјanje, ki bi naj trajalo najmanj do leta 2009. Zato smo zadnja leta tudi pospešeno obnavljali vse problematične elektrolizne celice. Na ta način smo obdržali optimalno proizvodnjo in dobro kvaliteto aluminija. Livarna je zahtevala kvaliteto in mi smo temu sledili. Sedaj so se nam vsi naši plani podrli in zato ne morem biti zadovoljen.«

Vem, da ne. Kako pa v takšni situaciji delati?

Steiner: »Lahko rečem, da vlada negotovost. Vsi vemo, da so delovna mesta v elektrolizi B definitivno izgubljena. Ljudje sprašujejo po novih delovnih mestih in vsi bi želeli ostati v Talumu. Nekateri imajo le osnovno šolo. To niso lahke stvari, imamo pa srečo, da smo toliko vlagali v izobraževanje. Povem jim, da sem tudi jaz v isti situaciji in da vodstvo Taluma išče najboljše rešitve za vse. Kar se dela tiče, ne morem reči, da imamo težave. Na nas je odgovornost, da normalno obratujemo do konca. Ni izgovora za kakšnakoli odstopanja. Imamo kader, imamo sebe in ni me strah.«

Kje vidiš svojo novo funkcijo z ozirom na povezanost z elektrolizo?

Steiner: »Rad bi ostal na področju proizvodnje, po možnosti v novem obratu za proizvodno ulitkov iz aluminija. Kot kaže

ČE JE VSE MIRNO, LAHKO POSLUŠAŠ TA EDINSTVENI ZVOK. PREPRIČAN SEM, DA TO MNOGI DELAVCI, KI DELAJO V ELEKTROLIZI B ČUTIJO IN IZ TEGA LAHKO NATANČNO OCENJUJEJO STANJE CELICE.

za prihodnje, bomo težko konkurirali v primarni proizvodnji aluminija, lahko pa še veliko dosežemo na področju predelave aluminija. Na Talum gledam kot na eno družino. Vsi pripadamo temu in vsak prispeva k dobremu delu, kjerkoli pač je.«

Vendar tako, kot je v elektrolizi, ne bo drugje.

Steiner: »Vem, pogrešal jo bom. Tega, kar se tukaj dogaja, ni nikjer. Elektrolizne celice me spominjajo na ljudi, ki jih spremljam že od njihovega rojstva in doživlјam spremembe na življenjski poti. Tudi povejo mi, kaj se z njimi dogaja. Na nek način jih poslušam.

Kaj pomeni, da jih poslušаш?

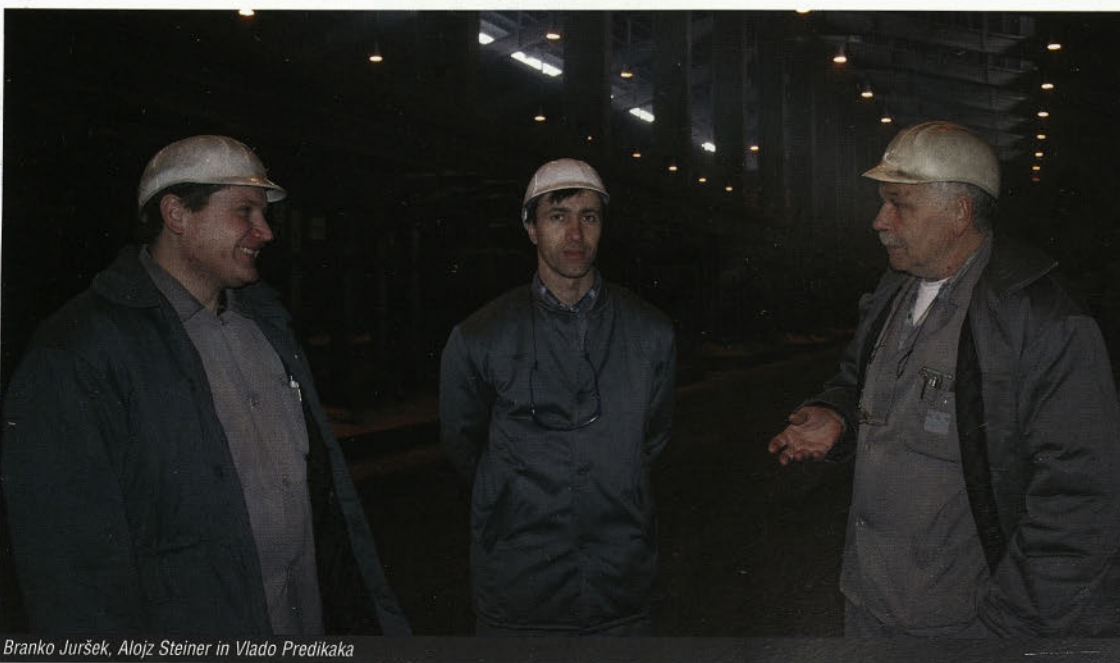
Steiner: »Ko sem sam med elektroliznimi celicami in ko je okrog mene vse tiho, si poskušam predstavljati, kaj se dogaja znotraj in poslušam, kako se pretaka tekoči medij v elektrolizni celici. Tekoči aluminij je proizvod, ki se nahaja na dnu katode, elektrolit pa plava nad njim. Elektrolit daje živost, v njem se odvija proces pretvorbe glinice v aluminij. Če je vse mirno, lahko poslušаш ta edinstveni zvok. Prepričan sem, da to mnogi delavci, ki delajo v elektrolizi B čutijo in iz tega lahko natančno ocenjujejo stanje celice.«

Hvala za ta pojasnila in srečno do konca.

Steiner: »Ko sem prišel delat v elektrolizo B, mi je dr. Čuš povedal: 'Elektroliza B je tvoja, poskušaj narediti iz nje kaj se da maksimalno.' Dal mi je svobodo pri vodenju in uspeli smo. Takrat še nisem razmišlјal, da bom tudi jaz na njeni sedmini. Toda zmeraj je potrebno hoditi in razmišlјati za naprej. Elektroliza nam je dala tudi dosti lepega.

Na koncu bi se želel zahvaliti vsem delavcem, ki na kakršenkoli način sodelujejo pri proizvodnji primarnega aluminija v stari elektrolizi, še posebej pa delavcem, vodjem izmen in sodelavcem v elektrolizi B. Srečno!«

Ivo Ercegović

Branko Juršek, Alojz Steiner in Vlado Predikaka

O organizaciji

mag. Jože Slavic

Bojan Potočnik

V nadaljevanju vam podajava nekaj informacij o dokončanih delovnih nalogah in planiranih za leto 2006 na področju organizacijskih sprememb in pri izdelavi organizacijskih predpisov.

Organizacijske spremembe

Organizacijske spremembe v preteklem letu so v glavnem zajemale spremembo na področju zdravstvenih pregledov. V to spremembo so bila zajeta vsa DM v Talumu in hčerah. V prvih mesecih leta 2006 pa je prišlo do prenosa funkcije družbe Lego-A v Talum. Ta prenos je bil opravljen s sistemizacijo gradbenega vzdrževanja znotraj DE Vzdrževanje.

Z mesecem marcem 2006 bomo sistemizirali DE Ulitki. Zanj so uporabljene šifre DE Platišča. Naziv ulitki je dobila zaradi možnosti odlivanja več vrst ulitkov. Za začetek pa se bodo odlivali "Izmenjevalci toplote". V osnovi se bodo uporabljala že vgrajena delovna sredstva na katerih je možno spreminjati proizvodne artikle. Zaradi tega smo sistemizirali nekaj novih delovnih mest ter dopolnili ali posplošili že obstoječa.

Organizacijski predpisi

Z veljavnostjo 7. izdaje OP 49.500 Obvladovanje dokumentov je predpisana zahteva po izdelavi nove spremembe OP-jev vsaj vsakih 5 let. V veliki meri je ta zahteva botrovala dejstvu, da smo že v letu 2005, v sodelovanju s strokovnimi delavci in vodji DE/služb, izdelali bistveno večje število novih izdaj OP-jev, t.j. 18. Od tega dva nova: OP 02.501 Vrelci idej in OP 06.501 Normativi porabe virov.

V letu 2006 planiramo, da bomo izdelali preko 25 novih izdaj OP-jev. Razlog za izdajo nove izdaje ni le omenjena zahteva OP 49.500, ampak so to predvsem različne spremembe v poslovanju. Za delo skladno z zahtevami OP-jev morajo OP-ji biti ažurni. Zato prosim, da nam pošljete in v prihodnosti pošiljate informacijo o neažurnih OP-jih. Prav tako nam pošljite informacije o področjih, problemih, ki še niso urejena, rešena oz. organizirana in bi jih bilo treba organizirati.

Jože Slavic in Bojan Potočnik

Prehod na evro

Poznate evro? Saj vem, da se to morda sliši neumno, saj je velika večina že imela opravka z njim, vendar so si prav to vprašanje zastavili tisti, ki so zadržani za čim bolj gladko in nebolečo menjavo tega plačilnega sredstva pri nas. Kako dobro poznamo evro in ali smo navajeni ravnati ter računati z njim kot edinim plačilnim sredstvom? Dokler je tukaj še tolar, smo preprosto preračunali znesek v evrih v znesek v tolarjih, primerjali z našo plačo in ugotovili, ali je plača v evrih visoka ali ne. Kaj pa ko tolarja ne bo več in bomo začeli plače dobivati v evrih? Ali bomo imeli v glavah pravo primerjavo, kakšna je cena in koliko je recimo pol evra? Koliko bomo pustili na blagajni, če ne bomo hoteli vzeti drobiža, recimo 10 centov? Na del teh vprašanj je odgovoril Zakon o dvojnem označevanju cen v evrih in tolarjih.

Zakon o dvojnem označevanju cen blaga in storitev je državni zbor sprejel 28.10.2005, v Uradnem listu RS je bil objavljen 11.11.05, in sicer v številki 101, začel pa je veljati 15. dan po objavi v Uradnem listu.

Ta zakon velja za podjetja, ki ponujajo svoje storitve in blago potrošnikom. Podjetja so v tem primeru mišljene vse pravne in fizične osebe, ki opravljajo dejavnost ponujanja blaga in storitev, ne glede na pravnoorganizacijsko obliko ali lastninsko pripadnost. Potrošniki pa so fizične osebe, ki pridobivajo ali uporabljajo blago za lastne potrebe in ne za svoje poklicne ali pridobitne dejavnosti. Zakon ne velja za podjetja, ki ponujajo svoje blago in storitve drugim podjetjem (med podjetniško sodelovanje).

O evru

S članstvom v Evropski skupnosti se je Slovenija zavezala k uvedbi evra. Prvi korak k prevzemu je naredila z vstopom v mehanizem deviznih tečajev (EMR) 28.junija 2004. Če bomo po dveh letih sodelovanja v omenjenem mehanizmu izpolnili vsa merila, bo evro 01.01.2007 postal tudi naš denar. Slovenija je na dobri poti, da dobi zeleno luč.

Evro je enotna valuta Evropske unije. Do zdaj ga je uvedlo 12 držav članic Evropske unije, ki sestavljajo območje evra. Te države so izpolnile pogoje zahtevane za uvedbo evra.

Evro je večini od nas že dobro poznan, kljub temu pa navajanje nanj ne bo enostavno. Res je sicer, da razen tega, da se bodo namesto tolarjev med rokami vrteli in šumeli evri, se ne bo kaj dosti spremenilo. Bo pa treba čim prej vso tolarško gotovino (kovance in bankovce) izpod žimnice prenesti v banko. Nujna bo seveda tudi miselna in razumska priprava na nove vrednosti. Evro je namreč vreden za 240 - krat več kot tolar, zato bo potrebno čim prej spremeniti odnos do kovancev - po domače drobiža - ki pa to ne bo več.

Časovni načrt uvajanja evra:

- Marec 2006; začetek informativnega dvojnega označevanja cen po centralnem paritetnem tečaju (239,64 SIT za 1 evro)
- Januar 2007; uvedba evra. Dvojni obtok (možno plačevanje z obema valutama: tolarjem in evrom) naj bi trajal 14 dni;
- Julij 2007; konec zakonske obveznosti dvojnega označevanja cen in od takrat naprej se cene označujejo le še v evrih.

V drugem četrletju letošnjega leta lahko pričakujemo zgibanko o splošnih informacijah uvedbe evra ter t.i. evro kalkulator, katerega bo dobilo vsako gospodinjstvo.

Kako se v Talumu pripravljamo na uvedbo evra

Glede na to, da Talum ustvari več kot 86 % na tujih trgih s pomočjo izvoza, kjer se posluje z evri in dolarji, večjih težav pri uvedbi Evra na strani prodaje kakor tudi nabave ne vidimo, kajti tudi nabavni viri so na tujih trgih. Pri ostalih zadevah (obračun plač, finančno- računovodsko poslovanje, ...) pa bomo soočeni z enakimi izzivi kot ostala slovenska podjetja. Predvidevamo ustanovitev projektne skupine, ki bo v Talumu pripravila vse potrebno na prehod na evro s čim manjšimi težavami in eventualnimi škodami na poslovanje. V to skupino bomo vključili naše strokovnjake, ki pokrivajo informacijsko tehnologijo, prodajo, nabavo in finance ter računovodstvo.

Dodatne informacije o evru:

Prikazujem nekaj virov informacij, na katere se lahko obrnete pri iskanju odgovorov na to temo:

- evrofon 080 2002, brezplačna telefonska številka, kjer se lahko zastavljajo vprašanja o uvedbi evra v Sloveniji, poteku priprav, izvajanju menjave in še marsičem. Na to številko se lahko sporočijo tudi morebitne nepravilnosti, ki jih boste zasledili pri preračunavanju tolarjev v evre, pri zaokroževanju zneskov ali neupoštevanju pravil dvojnega označevanja.
- Spletna stran www.evro.si je bogat vir informacij za vse, ki vas zanimajo poglobljene informacije o evru in pripravah na njegovo uvedbo v Sloveniji. Na njej boste našli informacije o poteku menjave, poleg tega pa tudi številne povezave na podobne strani. Nekatere med njimi navajam:
- <http://www.bsi.si>, (Banka Slovenije)
- <http://www.gov.si/mf> (Ministrstvo za finance)
- <http://www.gzs.si> (Gospodarska zbornica Slovenije)
- <http://www.zps.zveza.si> (Zveza potrošnikov Slovenije)
- <http://europa.eu.int> (Portal evropske unije)

Daniel Lačen

Rekonstrukcija garderob v SANITARNI 1

Že v letu 2001 so se pričele aktivnosti povezane z rekonstrukcijo Sanitarne 1, predvsem v smislu izdelovanja

projektne dokumentacije, ki je bila v tem letu tudi dokončana. Leta 2005 je bila izdelana revizija projektne dokumentacije

in razširitev garderobnih prostorov tudi na območje, ki ga trenutno še zaseda podjetje Pralik. V mesecu januarju 2006 pa se je pričela rekonstrukcija garderobnih prostorov v Sanitarne 1. Namen rekonstrukcije je posodobitev in združitve vseh garderobnih prostorov na območju Taluma na eni lokaciji. Po končani rekonstrukciji bo v garderobah prostora za 873 ljudi.

Rekonstrukcija bo zajemala:

- izvedbo novih garderobnih prostorov in umivalnic;
- zamenjavo oken in vhodnih vrat;
- zamenjavo kritine;
- izvedbo fasade;
- izvedbo prezračevanja garderob in umivalnic, ki se bo kombinirano uporabljala za potrebe garderob in jedilnice;
- novo toplotno podpostajo;
- izvedbo medetaže v hodniku za potrebe skladišča za zaščitna sredstva;

- nabavo novih garderobnih omaric, katere se bodo zaklepale/odklepale preko elektronsko krmiljenih ključavnic z obstoječimi tovarniškimi karticami.

Za izvajalca gradbenih in obrtniških del je bilo izbrano Gradbeno podjetje Ptuj, zamenjavo oken in vhodnih vrat pa bo izvedlo podjetje Alimal. Za izvedbo vseh ostalih del in dobavo potrebne opreme se trenutno izbirajo izvajalci in dobavitelji.

Obnovitvena dela so se pričela z rušenjem v prostorih bivše ambulante, vmesnem hodniku in južnih garderobah. Celotna rekonstrukcija bo potekala v fazah, saj bo določen del garderobe vedno v obratovanju, zato je že tudi prišlo do sprememb pri dostopu v garderobe.

Pričakujemo, da bodo rekonstrukcijska dela zaključena do konca leta 2006.

Matjaž Rozman

Upokojevanje v letu 2006

Zaradi postopnega uveljavljanje reforme pokojninskega sistema in s tem Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju, ki ureja upokojevanje, se pogoji za upokojevanje iz leta v leto spreminjajo. V naslednjih vrsticah vam predstavljamo, kateri so tisti pogoji, ki jih morate izpolnjevati, da bi se v letu 2006 lahko upokojili.

Do starostne pokojnine ste upravičeni, ko izpolnite dva pogoja:

- zadostno število let delovne oz. pokojninske dobe in

- z zakonom predpisano starost.

Izpolnjena morata biti oba pogoja hkrati.

Za pridobitev starostne pokojnine sta po zakonu predpisani minimalna in polna starost. Pogoji se po spolu razlikujejo.

Postopno uveljavljanje Zakona je poudarjeno pri **ženskah**. Pri njih se od 1.1.2000 dalje **vsako leto zviša minimalna starost za 4 mesece** in za **3 mesece pokojninska doba** potrebna za izpolnjevanje pogojev za upokojitev.

Postopno se bodo pogoji zviševali za pokojninsko dobo do leta 2013. Takrat bo zahtevan pogoj 38 let pokojninske dobe.

Minimalna starost se bo postopno zviševala do leta 2014, ko bodo morale ženske za odhod v pokoj biti stare 58 let.

V letu 2006 se ženske lahko upokojijo po minimalnih pogojih, kot je predstavljen.

Upokojevanje v letu 2006 - ženske:

Minimalna starost	Pokojninska doba
55 let in 4 mesece	36 let in 3 mesece
60 let in 4 mesece	najmanj 20 let
62 let in 4 mesece	najmanj 15 let

Moški pa se lahko v letu 2006 upokojijo po minimalnih pogojih, kot je predstavljeno.

Upokojevanje v letu 2006 - moški

Minimalna starost	Pokojninska doba
58 let	40 let
63 let	najmanj 20 let
65 let	najmanj 15 let

Višina starostne pokojnine je odvisna od višine pokojninske osnove in dopolnjene pokojninske dobe. Starostna pokojnina se odmeri od pokojninske osnove. V letu 2006 se pokojninska osnova izračuna s pomočjo povprečnih mesečnih plač in zavarovalnih osnov, od katerih so bili plačani prispevki, iz katerihkoli najugodnejših zaporednih šestnajstih (16) let zavarovanja od vključno leta 1970 dalje.

Polna starost za pridobitev starostne pokojnine se prav tako po letih postopno zvišuje in razlikuje glede na spol:

- za moške se polna starost zvišuje za 6 mesecev in je določena v letu 2006 - 61 let in 6 mesecev. Zviševanje polne

starosti se zaključijo z letom 2009, ko bo predpisana polna starost 63 let.

- za ženske pa se polna starost zvišuje za 4 mesece na leto in je določena v letu 2006 - 55 let in 4 mesece. Zviševanje polne starosti se zaključijo z letom 2023, ko bo predpisana polna starost 61 let.

Polna starost pa se lahko tudi zniža in sicer v naslednjih primerih:

- ZNIŽANJE STAROSTI ZARADI STARŠEVSTVA

za vsakega rojenega ali posvojene ga otroka, ki je slovenski državljan in je posameznik zanj skrbel in ga vzgajal vsaj pet let (starševstvo).

Polna starost se lahko zniža za:

- 1 otroka 3 mesece in 15 dni
 - 2 otroka 8 mesecev in 23 dni
 - 3 otroke 15 mesecev in 23 dni
- za vsakega naslednjega dodatno še 8 mesecev in 23 dni

Kdo od staršev bo znižanje starostne meje izkoristil, se starša praviloma dogovorita sporazumno. Če sporazuma ni, pa je do znižanja upravičen tisti od staršev, ki je uveljavil pravico do starševskega dopusta (sem spada: porodniški dopust, čas prejemanja nadomestila za čas porodniškega dopusta, dopust za nego in varstvo otroka in daljšega dopust za nego in varstvo otroka).

Jožica Tumpej

- ZNIŽANJE STAROSTI ZARADI DELA NA DELOVNEM MESTU NA KATEREM SE ŠTEJE ZAVAROVALNA DOBA S POVEČANJEM (BENEFIKACIJA)

Delavcem, ki so delali na delovnih mestih na katerih se jim je štela zavarovalna doba s povečanjem in so imeli do 31.12.2000 25 let pokojninske dobe (delovna doba in zavarovalna doba s povečanjem skupaj), se jim starost zniža za toliko mesecev, kot so jih pridobili na račun štetja zavarovalne dobe s povečanjem.

Pri delavcih, ki do 31.12.2000 še niso imeli skupaj 25 let pokojninske dobe, pa je zakonsko določena spodnja meja starosti, do katere se jim lahko zniža starost za pridobitev pravice do pokojnine.

- ZNIŽANJE STAROSTI ZARADI OSEBNIH OKOLIŠČIN, POGOJENIH Z ZDRAVSTVENIM STANJEM ZAVAROVANCA

Varstvo pri delu v letu 2005

Ocena stanja varstva pri delu se ugotavlja na podlagi števila poškodb pri delu in s poškodbami povezanim številom izgubljenih delovnih dni, stopnji skladnosti delovne opreme, meritev delovnega okolja in stanja požarne varnosti.

Poškodbe pri delu in na poti na delo

Podatki o številu poškodb pri delu za leto 2005 nam kažejo, da se je število poškodb pri delu v primerjavi z letom 2004 zmanjšalo. V letu 2005 se je pripetilo 24 poškodb pri delu in 9 poškodb na poti. Zaradi poškodb pri delu je bilo v letu 2005 izgubljenih 515 delovnih dni. Zaradi poškodb na poti na delo oziroma iz dela je bilo v letu 2005 izgubljenih 257 delovnih dni. Skupaj je bilo zaradi poškodb pri delu in poškodb na poti na delo in iz dela v letu 2005 izgubljenih 772 delovnih dni. Iz priloženih tabel in grafov je razvidno, da se je število poškodb v letu 2005, v primerjavi z letom 2004, znižalo za štiri poškodbe. Prav tako se je znižalo tudi število

izgubljenih delovnih dni. Cilj varnosti in zdravja pri delu glede resnosti in pogostosti poškodb pri delu je dosežen.

Delovna oprema

Cilj glede skladnosti delovne opreme, ročnega električnega orodja in privezovalnih elementov za leto 2005 je znašal 96%.

Skladnosti po posameznih področjih za obdobje januar-december/2005 so sledeče:

- skladnost delovne opreme 96,3%;
- skladnost ročnega električnega orodja 98,6%;
- skladnost privezovalnih elementov 99,8%.

Z omenjeno skladnostjo je bil dosežen cilj varnosti in zdravja pri delu za leto 2005.

Delovno okolje

V mesecu februarju in marcu 2005 so bile opravljene zimske meritve mikroklimne.

Požarna varnost

Na področju požarne varnosti se je v letu 2005 v Talumu pripetilo 23 začetnih požarov in 21 izrednih dogodkov iz področja požarne varnosti. Število požarov se je v primerjavi z letom 2004 zmanjšalo za 4 požare. Z zabeleženim številom začetnih požarov smo dosegli cilj varnosti in zdravja pri delu za leto 2005, ki je bil nič večjih požarov, število začetnih požarov zmanjšati pod 25.

Povzeto iz letnega poročila Službe varstva pri delu.

Iztok Trafela

Zaposlenemu delavcu, ki ima:

- telesno okvaro najmanj 70%,
- vojaškim invalidom od I. do VI. stopnje,
- civilnim invalidom vojne od I. do VI. skupine,
- slepim,
- gluhim,
- obolelim za distrofijo in sorodnimi mišičnimi ali nevro-mišičnimi boleznimi in paraplegijo,
- cerebralno in otroško paralizo,
- multiplo sklerozo ter ekstrapiramidnimi obolenji

Pri teh se starost zniža za eno leto za vsaka štiri leta prebita v zavarovanju.

- ZNIŽANJE STAROSTI ZARADI VKLJUČITVE V OBVEZNO ZAVAROVANJE PRED DOPOLNITVIJO 18. LETA STAROSTI

To znižanje lahko uveljavljajo samo ženske

Polna starost se v letu 2006 lahko zniža za - 5 mes - za vsako leto dela pred 18. letom starosti. Torej, če je ženska pričela delati s 16. letom je možno znižanje polne starosti za 10 mesecev.

Ženski se polna starost lahko zniža največ do 53 let starosti, moškemu pa do 58 let starosti.

V praksi to pomeni, da pride znižanje starostne meje bolj do izraza pri zaposlenih, ki so starejši in imajo krajšo pokojninsko dobo.

V naslednji številki Aluminija bomo predstavili možnosti dokupa pokojninske dobe.

Jožica Tumpej

POŠKODBE PRI DELU - Januar 2006

DE Elektrolize

Poškodba se je pripetila v Elektrolizi C. Pri nameščanju pokrova na izlivni tulec je v notranjosti črpalnega lonca prišlo do eksplozije, vsled česar je iz tulca brizgnil aluminij in poškodovanca opeklo po obrazu in desni roki.

Poškodba se je pripetila v Elektrolizi C. Med jemanjem vzorca aluminija iz kalupa je prišlo do brizga aluminija iz transportnega lonca. Delček tekočega aluminija je priletel poškodovanca za vrat, tako da je utrpel opekline na levi strani vratu.

DE Livarske zlitine

Poškodba se je pripetila pri peči S3. Poškodovani je matal Al hlebčke v peč. Pri tem mu je delček taline brizgnil po roki. Utrpel je opekline nad zapestjem leve roke.

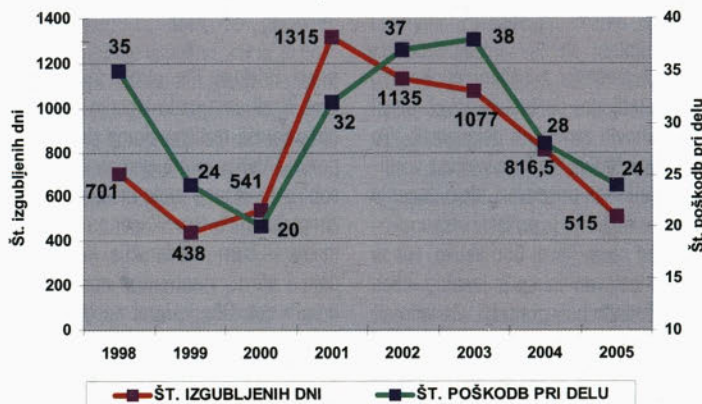
DE Izparilniki

Poškodovani je nastavljal trn na stroju za kalibriranje termo kanalov. Pri tem mu je orodje stisnilo prstane in mezinca desne roke ob delovno ploščo stroja.

Služba varstva pri delu

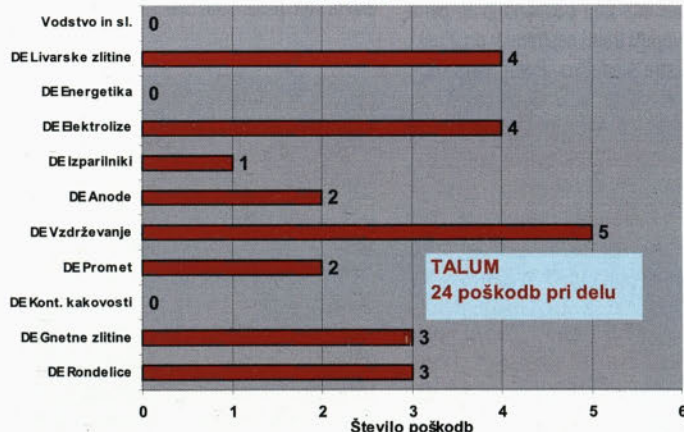
ŠT. POŠKODB PRI DELU IN ŠT. IZGUBLJENIH DNI

Obdobje 1998 do 2005

ŠTEVILO POŠKODB PRI DELU

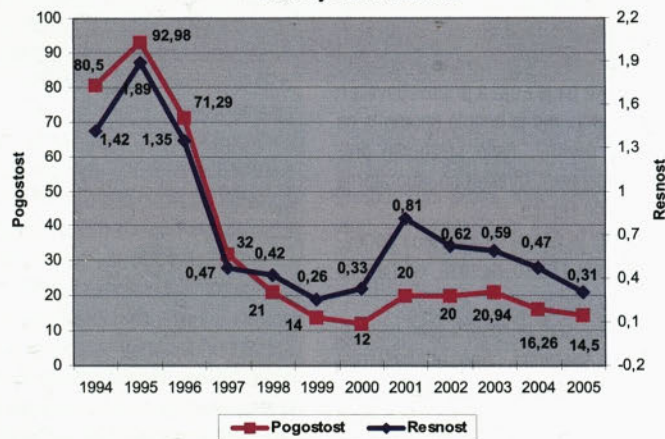
Leto 2005

TALUM
24 poškodb pri delu

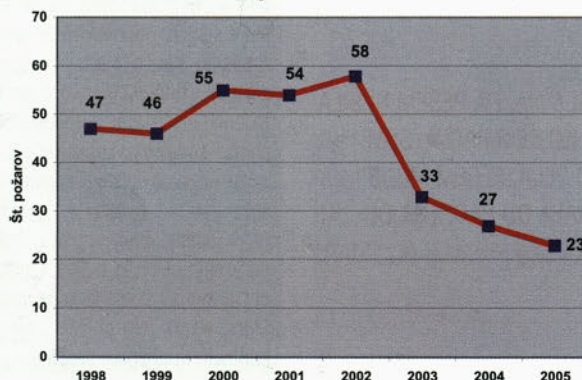
RESNOST IN POGOSTOST POŠKODB V TALUM-u

Obdobje 1994 do 2005

ŠTEVILO ZAČETNIH POŽAROV V TALUM-u

Obdobje 1998 - 2005

Že ko govorim o ljudski pesmi, me gane

Pri srečanju z našimi upokojenci slišimo predloge, da bi lahko več pisali tudi o njihovih zanimivih dejavnostih. To je res, kakor tudi to, da smo vedno z veseljem sprejeli vsak prispevek, idejo, mnenje ali telefonski klic ki, je prišel iz vrst upokojencev. Do sedaj jih ni bilo veliko, ker to tudi ni enostavno in se je treba z obeh strani v bodoče bolj potruditi. Za februar, mesec kulture, smo za reportažo izbrali našo upokojeno gospo Lojzko Čuš. Za njo smo se odločili, ker s svojim petjem ohranja kulturno dediščino ljudske in umetne pesmi. Lojzka je v penziji natanko 10 let in ves čas goji posebno vrsto petja skupaj s svojimi tremi sestrami v družinski skupini Sestre Nedeljko. Poleg tega pa v zboru Spominčice aktivno prepeva tudi umetne pesmi. V tej reportaži, ki sva jo naredila v stanovanju v bloku, sem slišal marsikatero prleško besedo, ki jo je »herbala« v otroštvu in njeni razlagi daje ljudski pomen. Kaj bi šele bilo, če bi se pogovarjala v njenih rojstnih Savcih sredi Prlekije? Zato smo se odločili, da jih pustimo v narečju.

Lojzka živi na Ptuj s svojim Martinom, dolgoletnim delavcem Taluma, ki že leta in leta, poleg svojega skrbi tudi za tovarniški čebelnjak. Torej živita v čisto drugačnih razmerah, kot sta nekoč živela na vasi, pa vendar sta znala v svojo družino prenesti harmonijo in srčnost otroških dni, ki jo danes delita še z malim vnukcem. Ko pa je Lojzka pripovedovala o delu v Talumu, me je nehote spomnila na »gospo v belem«, našo prezgodaj preminulo sodelavko, direktorico laboratorija gospo Katico Đurico.

Petje je glavni cilj najinega pogovora, zato sem Lojzko zaprosil, da nam to podrobneje opiše.

»Petje sem prinesla s sabo na svet. Od kar se spomnim, smo pri naši hiši prepevali. Naši starši, njihovi starši, posebej očetov oče, ki je igral violino, in njihovi sorodniki, so bili glasbeno nadarjeni. Živelimo v Savcih – Tomaž pri Ormožu,

prava Prlekija. Pet otrok; štiri sestre in brat. Imeli smo malo kmetijo, zato je oče opravljal še različna druga dela, posebej pozimi. Vsi smo mu pomagali pri delu v sobi naše lesene tople hiše, ki se ji reče cimprača in ob tem skupaj prepevali. Tudi mama se nam je pridružila, ko je končala delo v hlevu, v kuhinji in opravila še sto drugih del. Oče je igral na orglice, tamburico in na trstenke, ki si jih je naredil sam. Hiša je bila bolj na samem in morda je tudi to vplivalo, da smo si ustvarjali svojo družbo. Bili smo prava družina. Tudi sorodniki so sodelovali pri petju. Ni bilo slavlja, da pesem ni bila glavna. Ko sem

TALUM in Lojzka Čuš: »V Talumu sem prišla februarja 1975. leta. Bil je prav tako tumoren in hladen dan kot danes. Ko sem prišla v tovarno, se mi je vse zdelo sivo, temno, malce tuje. Morda se mi je ta slika vtisnila v spomin, ker sem prišla po enajstih letih dela iz drugega okolja, iz Nigrada, kjer smo imeli pisarne v Mariboru ob reki Dravi. V Talumu sem se zaposlila v laboratoriju na administrativnih delih, na katerih sem ostala vse do penzije. Takrat je bil laboratorij dobesedno stlačen v majhnem prostoru. Ko sem to videla, me je prav zgrabilo in spraševala sem se, kam sem prišla. Vodil ga je ing. Debeljak in dobro sva sodelovala. Opravljala sem vsa pisarniška dela, pisanje atestov, prejemnice itn., ko pa smo postali TOZD Kontrola kakovosti, sem vodila delo in zapisnike samoupravnih organov. Zelo trdo delo, ni kaj. Pozneje sem opravila tudi dodatno dvoletno izobraževanje na Ptuj in tako pridobila srednješolsko izobrazbo. Ko je postala direktorica laboratorija gospa Katica Đurica, sem prevzela vse tajniške posle. Dela je bilo več kot prej in vedno bolj zahtevno je bilo. Spreminjala se je tehnologija in z njo tudi terminologija, ni bilo enostavno obvladati kemijske izraze, ateste itn. Še bolj zahtevno je bilo, ko je prišla standardizacija in uvažanje sistema ISO 9000. To me je fejest zaposlilo. Katica je bila poseben človek, pri njej je bilo osnovno pravilo; točnost, točnost in še enkrat točnost. Bili sva odlični sodelavki. Lahko rečem, da je ta ženska preveč delala. Za tovarno je dala sebe vso, in s tem je, hočeš nočeš, gnala ostale. Bila je prava Prekmurka. Večkrat mi je rekla: »Veš, Lojzka, jaz se počutim prav doma šele, ko pridem čez Muro. Vsako leto obiščem njen grob v Beltincih in prižgem svečo.«

pasla, sem obvezno pela. Pesem me je spremljala od pastirja do šolarja. V šolo sem hodila peš šest kilometrov daleč. Prvič sem se z zborovskim petjem srečala v osnovni šoli. Tudi pozneje, v administrativni šoli v Mariboru, sem se takoj spravila k petju. Tam je bil, lahko rečem, prvi zbor. Vodil nas je g. Pinterič, oče znane pevke Alenke. Imeli smo mešani zbor, dečke so pripeljali iz srednje tehniške in kmetijske šole. Tudi po šoli, ko sem se zaposlila, sem se takoj vključila v mešani zbor Tovarne železniških vozil Maribor v okviru Kulturnega društva Studenci. Tam sem ostala 11 let, vse dokler se nisem pre-

IZBRANO PESEM MORAMO PO MALEM VADITI CELO SEZONO, OD SEPTEMBRA DO JUNIJA. KOT V ŠOLI.

Lojzka Čuš

selila na Ptuj. Na Ptuj sem prišla zaradi poroke in kar hitro dobila službo v Kidričevem. Nekaj časa nisem bila v zboru, ker so prišli otroci. Ponovno sem začela prepevati šele 1980. leta v ženskem zboru Rogoznica - DPD Svoboda Ptuj. Tam sem sodelovala do leta 1994, ko je začasno prenehal delovati zaradi tragične smrti zborovodkinje gospe Grete Glatz. Po treh letih smo se pevke ponovno same organizirale in si pridobile zborovodjo in nekaj pevk. Vendar je zbor deloval žal le tri leta.«

Meni in večini Ptujčanov je najbolj znana skupina Spominčice. Kako je s tem?

»To se je zgodilo tako. Pred desetimi leti je mentorica Folklorne skupine bolnišnice iz Ptuja za nastop folkloristov potrebovala glasbeno točko. Rabila je štiri pevke in je prosila, če ji pomagamo. Z našim nastopom so bili zadovoljni, tako da smo bile še večkrat povabljeni. Na njihovih nastopih smo pele ljudske pesmi in tako je nastala skupina Spominčice. Po potrebi še sodelujemo.«

Ali so tudi drugi peli ljudske pesmi?

»Ja, mnogi so peli, vsi pa jih niso zapeli ljudsko. Jaz sem jo gojila doma s svojimi sestrami. Pri Spominčicah pa smo želele gojiti umetne pesmi. To ni bilo lahko, zato smo za pomoč zaprosile gospo Marijo Stoeger, učiteljico glasbe, ki je to povabilo sprejela. Ker nas je ena pevka zapustila, smo povabile dve novi, tako da nas v skupini prepeva šest pevk. Delovale smo v sklopu Folklorne skupine bolnišnice iz Ptuja. Nastopale smo poleg folklorne, ker so za ples rabili pesem. Imele smo prave noše, odvisno od pokrajine, ki smo jo predstavljale. Nastopale smo tudi samostojno. Pozneje smo organizacijsko prenehale z bolnišnico in smo delovale v okviru DPD Svoboda Ptuj. Posnele smo tudi svoj CD.«

Rekla si, da si petje prinesla s sabo na svet. Ali je to dovolj?

»Ni dovolj, je pa najpomembnejše. Petje sem herbala od staršev, oni pa od generacije pred njimi, gre tudi za tradicijo. Ko ti enkrat pride v kri, te več ne pusti.«

Pesem tebe ali ti njo?

NI BILO SLAVJA, DA PESEM NI BILA GLAVNA. KO SEM PASLA, SEM OBVEZNO PELA. PESEM ME JE SPREMLJALA OD PASTIRJA DO ŠOLARJA.

»Eno in drugo. Midve sva eno. Če si poleg tega še organiziran, se ve, kaj to pomeni. Torej brez talenta, oziroma brez pravega glasu in posluha, nimaš kaj početi. Za talentom je potrebna vztrajnost, vaja. Brez tega tudi nič ni. Zato sem na vajah redna, manjkam mogoče le enkrat na leto. Vsako novo pesem, ki ima okrog tri strani not, začnemo vaditi na začetku sezone in se jo učimo po delih. Naša šefica izbere samo fine pesmi, ki so pisane na dušo. So pa zahtevne v 4 do 5 glasovih, lažje pesmi so dvoglasne ali troglasne in te se hitreje obvladajo. Izbrano pesem moramo po malem vaditi celo sezono, od septembra do junija. Kot v šoli. Poleg tega ne vadimo samo ene. Ko rečemo, da se nam je nova pesem usedla, šele takrat z njo lahko nastopamo na reviji.«

Kaj pomeni, da se je usedla?

»To pomeni, da jo poješ sproščeno, da misliš kaj poješ, da jo pripovedu-

SESTRE PA SMO NEKAJ PRVINSKEGA, IZVIRNEGA. TO ZNAMO, TO OD MALEGA POČNEMO IN VEMO ZA MEDSEBOJNE ŠTIME.

ga moža. Otroci so zdaj odrasli, ko so bili mlajši pa mi je bilo dostikrat krivo. Jaz ti povem, Ivo, bila mi je muka, dušilo me je, ampak zgodi se, da vse pustiš in greš. Ker to tak je. Mož to zastopi, ve, kaj so vaje, ve, koliko to meni pomeni. Tudi po nastopu nisem tista, da odletim domov. Kljub temu ne godrnja, ne sprašuje, kam spet greš, kje

Potem so nas nafehtali za razne prireditve na vasi, ki jih nikoli ne manjka. Rade smo nastopale. Imenovale smo se po družinskem priimku, Sestre Nedeljko. Ko pa so v Obrežu pri Ormožu organizirali Festival družinske kulture, smo se prijavile. Nastopile smo zelo uspešno, kar se je poznalo po različnih vabilih. Nikoli ne bom pozabila potovanja na Madžarsko, kamor smo šle poleg folklorne skupine Podgorci. Bilo je naporno in lepo; na dan smo imeli po dva nastopa. Pozneje smo se včlanile v KPD Podgorci in pri njih delujemo že 15 let. Najbolj so organizirani revijski nastopi. Tukaj ne gre za tekmovanje kdo je boljši, pride pa selektor, oceni, pove kakšen je bil izbor pesmi, svetuje itn. Nam je povedal, naj kar tako nadaljujemo naprej, nič spreminjati. Pred nastopom na reviji preverimo, katere pesmi še nismo pele in izberemo tri. Zelo stroga je kontrola, če res nastopajo družinske skupine. To pa mora

OZKO Ormož, srebrna Maroltova značka ter zlata Gallusova značka. Hotele smo napisati knjigo Ljudske pesmi Prlekije, pa ni šlo. Projekt smo prijavile pri javnem skladu RS za kulturne dejavnosti v Ljubljani. Za sebe pa imamo eno mapo zapiskov pesmi, več ne rabimo. Kar se stroškov tiče, ti bom takole povedala; za Sestre Nedeljko gredo obleka in prevozi iz našega žepa.«

Ali se tudi vaši mlajši zanimajo za to umetnost?

»Vsi naši otroci in vnuki so podedovali talente in nadaljujejo tradicijo v novih oblikah. Sestrinemu sinu je uspelo sodelovati v znanem slovenskem Akademskem pevskem zboru Tone Tomšič. Drugi je spet uspešen trobentač na državnem nivoju. Naš Marko poleg ekonomije vzporedno študira glasbeno pedagogiko. Vsi se glasbeno izobražujejo. Moram omeniti, da smo na naši domačiji

Sestre Nedeljko - Lojzka tretja z leve

Spominčice - Lojzka druga z desne

ješ. Zborovodkinja nam pogosto reče: 'Pesem je treba pripovedovati. Dajte malo več sebe, poglobite se vanjo z ljubeznijo in čutom.«

Ali so nastopi vrhunec doživetja petja? Kaj pa trema?

»Meni so nastopi pomembni. Danes popoldan bom na primer pela ob otvoritvi ene razstave. Zato se moram že doma začeti pripravljati. Sebe moram pripeljati do stanja, da res v tem nekaj vidim, čutim, in da to na nastopu pokažem (to razlaga poglobljena vasa, iz srca). Lušno je, ko imaš čas, da pravočasno prideš in se umirjeno pripravljaš. Pred nastopom prepevamo v sobi kulturnega doma. Vsak nastop vzamemo resno. Treme pri teh letih nimam, o tem se ne menim. Lepo je, če nastop dobro opravimo, in če je publika zadovoljna. Zelo pomembno je tudi druženje.«

Kaj pa čas, to vendar pomeni pogosto odsotnost?

»Veš, moram ti povedati, da sem zelo rada doma. Ni mi do tega, da bi odhajala iz hiše, imam krasno družino in zlate-

si bila tako dolgo itn. To pri nas odpade. Tudi on ima svoj hobi, svojo veliko ljubezen, čebele.«

Praviš, da je ljudska pesem nekaj čisto posebnega?

»Res je. S svojimi sestrami gojimo ljudsko pesem. To je naše, tam se jaz izpojem. Pri umetni pesmi si voden in se prilagajaš zboru. Ljudske pesmi so razne balade in pripovedne pesmi. Prepevale smo ljubezenske, vojaške, žalostne, napitnice, pripovedne in hudomušne pesmi. Najpomembnejše je, da jih ljudsko zapojemo. Sestre pa smo nekaj prvinskega, izvirnega. To znamo, to od malega počnemo in vemo za medsebojne šttime. Naši glasovi se prekrivajo, zapojemo čustveno, kot da bi nas elektrika stresla. Če spoštuješ ljudsko pesem, jo moraš tako zapeti, to je del kulture. Posebej je značilno, da v Prlekiji pojemo na glas, glasno. Tudi žalostne pesmi pojemo na glas.«

Kako pa ste organizirane?

»Morda se same ne bi organizirale, če nas ne bi že v osnovni šoli pohaklali.

biti pošlhtano. Malo je primerov, da so štiri sestre skupaj. Me pa se rade vračamo domov, čeprav živimo v različnih krajih; Ljubljana, Maribor, Ptuj, ena sestra pa je na domačiji v Savcih.«

Odkod dobite besedila in melodijo?

»Izbiramo samo stare pesmi. Najboljši vir so starejši ljudje. Melodija pri tem ni napisana, vprašamo koga, kako se to poje in se tega hitro naučimo. Ljudskih pesmi je toliko, da vse ne pridejo na vrsto. Posebni primeri so proslave 50. in večletnih obletnic sorodnikov ali prijateljev. Same napišemo besedilo o posamezni osebi in določimo melodijo.«

Kako je z vašimi uspehi in stroški?

»Z ljudsko pesmijo smo kar na nivoju Slovenije. To pomeni, da te določijo za nastop na višji ravni, občinski, regijski in državni. Revija se vsako leto prireja v Beltincih. Sodelovale smo tudi v Miklavžu pri Ormožu in v Kranju. Posneli smo 20 pesmi za RTV Slovenija, prav tako 20 za ptujski radio. Vsega ne bom naštevala. Največ mi pomenita nagradi za obujanje in ohranjanje kulturne dediščine: zlati znak

ustanovili kulturno društvo Prepih. Temu društvu se lahko priključi vsak, kdor ljubi glasbo. Tudi sestre sodelujemo. V okviru tega je nastal zelo uspešen glasbeni ansambel PREPIH, na katerega smo vsi ponosni.«

Kako dolgo boš še pela in uspevala ohranjati to razmerje med Sestrami Nedeljko in Spominčicami?

»O tem ne razmišljam. Z obojim se ukvarjam, koliko mi pač uspeva, dokler bo pravi glas. Dušo pa imam bolj pri ljudskih pesmi. Že ko govorim o tem, me gene.«

Ivo Ercegovič

VSI NAŠI OTROCI IN VNUKI SO PODEDOVALI TALENTE IN NADALJUJEJO TRADICIJO V NOVIH OBLIKAH.

Iskanja

Že nekaj časa spremljam preobrazbo predsednika države dr. Janeza Drnovška. Zavedam se, da nisem edina, ki občuduje pogum in izvirnost idej, ki jih uresničuje že v trenutku, ko jih izgovori. Ali celo prej.

Kaj iščemo celo življenje? Želimo začitati dušo, potekanje energij v telesu, biti podobni neskončni reki ali morju. Izkušnje nas prebujajo, včasih moramo hitro reagirati in drugič se ustaviti, ko bi želeli zadeve po hitrem postopku uresničiti. Senzibilnost do sebe in drugih začitimo v telesu, trebuhu, prstih na rokah in nogah... Želimo uskladiti lastne interese in duševno počutje z interesi okolja in obnašanjem navzven. Naš trud naj bi se obrestoval in nam prinesel obilo uspehov. Bojimo se neuspehov, porazov, posmeha, napuha, neuresničljivih možnosti. Iščemo poti, ki bi bile samo naše ali pa hodimo po že utrjenih stezah. Računamo na srečo, brez da bi se zavedali, da ta v nas spi. Mi smo sreča in vse neuresničene možnosti, ko mirno obrnemo glavo od problemov, ki jih ne želimo videti, ali mislimo, da jih ne moremo rešiti. Seštevek nas vseh, kritična masa naših mišljenj rešuje ali zavira potek dogodkov.

Držimo se lastne osebnosti, postavljamo si samo svoje cilje in istočasno

zapuščamo notranjo samoto, iščemo sorodne duše, somišljenike, prijatelje, ki jim je blizu naša življenjska ideja. Z njimi se želimo poenotiti, kot je poenotena sol z morjem. Želimo, da je naše osebno življenje prepleteno z zunanjimi dogodki v okolju, ki nam je naklonjeno in nas ščiti. Želimo biti povezani s svojo državo, predsednikom, sistemom, družbo sploh. Želimo biti individualni in istočasno igralci v istem filmu. Želimo govoriti en jezik, ne glede na barvo kože, spol, starost, izobrazbo. Želimo biti del celote okolja, v katerem živimo, del Zemlje in celotnega vesolja.

Želimo objemati druge, in da drugi objamejo nas. Želimo živeti svoje življenje, začitati delovanje telesa in njegovih organov. Želimo, da nam telo omogoči popolni užitek v življenju.

Zavedanje in duh oblikujeta realnost, izkušnje usmerjajo mišljenje v vedno nove neskončne prostore. Vse je med sabo povezano, trava in cvet, čustva in misli, duhovno in materialno, tema in svetloba. Ko tako razširimo zavest, nam postane takoj jasno, da smo vsi med sabo sorodniki, samo v mislih se je treba časovno vrniti dovolj daleč nazaj. Čas je relativna zadeva. Zavedanje o skupnih koreninah nas usmerja v sočutje, razumevanje in sodelovanje pri uresničevanju ciljev, ki naj bi bili dobri za vse. Možno je, da se eni boljše znajdejo na tej poti in drugi slabše, zato takrat šibkejši lahko potrkaajo na vrata zavesti tistih, ki so preveč pohiteli ali se oddaljili od skupnih ciljev.

Predsednikovo preobrazbo doživljam kot sunek pozitivne energije, kot idejo splošnega razumevanja med narodi in ljudmi sploh. Če resnično hočemo, smo lahko dobri. Letimo, če znamo leteti. Dovolj visoko je, da vidi širo obzorje, dovolj je vpet v življenje, da dojema edino pravo resnico, za katero je vredno živeti in se ji ne posvečamo dovolj. Resnica je sestavljena iz preprostosti, razumevanja življenja in milosti. Milost je pri tem sigurno najvišja vrednota, je sestra sočutja. Besede so odveč, je sama svetloba.

Antonija Krajnc

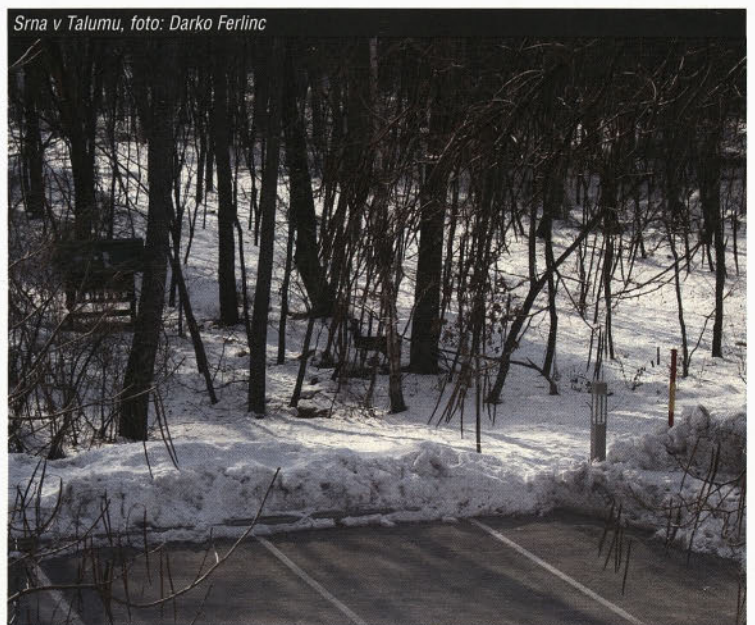

Fotografija meseca: Maurica, avtor fotografije Srdan Mohorič

Najboljše fotografije tega meseca

Kurenti, foto: Ivo Ercegović

Srna v Talumu, foto: Darko Ferlinc

V Moškem pevskem zboru Talum je zavel nov veter

Kar dobra tri leta smo zanj napenjali svoja jadra. Kot smo nekje že dejali, je zbor v decembru 2002 zaokrožil neko obdobje in se postavil pred novo zastavljeno prelomnico. Takrat se je namreč naš dolgoletni in znani zborovodja na Ptujskem, Ladislav Pulko, po 30-letih odločil izročiti zbor mlajšemu kolegu, da bi nadaljeval njegovo poslanstvo pripadnosti tej zvrsti kulturne dejavnosti, z željo in pričakovanjem, da bi jo tudi izboljšal. Ni bil pripravljen zbora prepustiti naključnemu pevovodji, tudi starejšemu od sebe ne. Zato torej vegetiranje zadnje dve-tri sezone. Prišli smo že tako daleč, da so nas godbeniki TALUMA imeli za gostujoče (nekako manj pomembne) na skupnem koncertu, čeprav smo bili včasih, v nekdanji TGA, istega »ranga« kot nosilci kulturnega življenja v tej »hiši«, ki je dajala kruh, in ga še daje, tisočim od blizu in daleč. Hkrati pa je bila in ostala naklonjena kulturi vse do danes. Tako godbi kot pevcem. Nikoli ni bilo čutiti »rangiranja«,

tudi miselnosti ne, da je nekdo pomembnejši, če skupnega mecena več »stane«... Vse bolj nas je večino članov zbora najedala rahla zavist, ko so se vrste godbenikov izpopolnjevale z novimi mladimi godbeniki, ki se s sposobnim dirigentom - dejavnim glasbenim strokovnjakom - vse bolj oddaljujejo od zvena klasične »vaške« godbe na pihala po poti napredka k orkestralni glasbi. Tistih nekaj »starodobnikov« med mlado družino, kot da so se navzeli njihove mladostne živahnosti, skoraj ni opaziti!

Ni dvoma, da so tudi naše želje podobne, predvsem pa pričakovanja. Tisti, ki s pesmijo živimo več ko pol stoletja, jo negujemo in ohranjamo, se ne bi mogli sprijazniti, da utihne. Tako, kot je zamrlo marsikatero ubrano petje na desetine zanesenjakov, ko so usahnili »izvir« njihovih donatorskih in sponzorskih dobrotnikov.

Zato se z vso odgovornostjo in hvaležnostjo zavedamo, da smo se za materialno in moralno varnost, z resnim

delom in kvaliteto, dolžni oddolžiti sponzorju - imenu TALUM, ki ga nosimo.

Menimo, da smo k zdajšnji si zadani nalogi pristopili s prave strani, ko smo v svojo sredo povabili in taktirko zaupali mlademu 30-letnemu glasbenemu strokovnjaku-pedagogu.

Oliver Buček, profesor glasbe in zborovodja, je zaposlen na osnovni šoli Breg na Ptujju. Doma je iz Zlatoličja, pozoren mož in očka hčerke in sinka. Zaupal nam je, da nas je pred svojo odločitvijo, ali postati naš zborovodja, želel slišati, zato se je tudi nenapovedano »skril« med poslušalce na našem koncertu. Ugotovitev, da bi se dalo iz nas še kaj narediti, kljub »osivelemu videzu«, je menda pretehtala v našo korist. Že na prvi vaji se je dalo zaznati, da je mojster svojega poklica.

Priznati moramo, da nam je že po mesecu dni udeležbe na vajah zlezal pod kožo s svojim mišljenjem in ravnanjem. Njegov spoštljiv odnos do minulega dela in zapuščine svojega predhodnika, zborovodje Ladislava Pulka, je bilo razumeti kot odraz njegove zrelosti, ob priznanju, da mu je postavil dobre temelje, na katerih bo lahko še kaj dogradil, da je zbor dobro uglašen, v primerni glasovni zasedbi in kondiciji. Znebiti se bo treba toge drža, osvojiti dinamiko in izpopolniti razločno dikcijo, kar je utrdilo naša pričakovanja in samozavest. A z njo se ne da pomladiti priletnih grl, slej ko prej ji bo treba nadomestiti z mlajšimi pevci.

Že res, da se ob današnjem pehanju za boljši jutri razmišlja o preudarno porabljenem prostem času. V zabavi, razvedrilu in zadovoljnem želodcu pa bi kdaj morala biti »sita tudi duša«. In med nami zanesljivo je, in bo, tudi vaša, mladi

fantje in moške, ki vas prijazno vabimo medse, če vam je narava dala ta dar, če bi ga radi oplemenitili in ste ga pripravljene združevati z nami. Verjamemo, da je odločitev začetni kolebanje, in kar nekaj bo »zakajev in čejev«. Mi imamo odgovore nanje. Pridite in zaupali vam jih bomo. Morda bo to vaša radost, ki bo olajšala in pregnala kakšno nadležno skrb. Našemu zadovoljstvu bo zadoščeno, ko bo ugotovljeno, da smo z novim zborovodjem dočakali vašo soudeležbo, s tem pa tudi pomladitev v članstvu zbora.

Torej še enkrat lepo povabljeni in dobrodošli med nami! Za vsa pojasnila smo za vas zadolžili tajnika zbora Toneta Dobnika, ki se vam bo oglašil na telefonski številki 02/ 7995 444. Če je neučakanost le prevelika, pridite na avdicijo kar v predprostor jedilnice osnovne šole v Kidričevem, kjer pridno vadimo vsak torek med 18. uro in 19.30.

Ja, še nekaj smo dolžni takole javno opraviti, spoštovani naš nekdanji zborovodja Vlado: »Hvala ti za dolgoletno sodelovanje, hvala za tvoj prispevek, za 30 let vztrajanja, čeprav včasih ni bilo lahko. Želimo, da na tvojem situ spomina ostane tista svetla stran, tako kot na sončni uri, ki mračnih ur ne šteje!«

V obdobju tretjine stoletja preprosto ne gre brez te ali one zagrešene zmote, izrečenega tu in tam tudi »fortissimo«, naj si bo na tej ali oni strani... Kako je že zapisal Konfucij? Človek ima troje poti, da ravna modro - da premisli, ta je najodločilnejša; da posnema, ta je najlažja; z izkušnjo, ta je najgrenkejša. A ne Vlado, da slednja ni bila z nami...

Edvin Aubelj

Janez Lajh pri krmilnici

Lovska krmilnica za visoko divjad

Kot vidite na sliki, imamo znotraj ograje Taluma tudi krmilnico za srne. Pogosto, posebej v zimskem času, opazimo srne, ki pridejo tudi v neposredno bližino upravne stavbe. Zato se ni bilo težko odločiti, da jim pomagamo. Gospod Janez Lajh, lovec in član »Lovske družine Boris Kidrič«, se je takoj odzval in skupaj z delavci Storalca postavil krmilnico ob sami zgradbi. Redno jo kontrolira, dodaja hrano in opazuje gibanje živali. Srne so kmalu začele prihajati, kar se lepo vidi po sledih v snegu in po porabi hrane. Vse

pogosteje prihajajo tudi podnevi, in jih že lahko štejemo za sodelavke Taluma. Prihajajo tudi zajček in različne ptice. »Naša lovška družina ima že iz časov prvega direktorja dobre odnose z vodstvom tovarne. Skrbimo za živali in organiziramo tudi lov znotraj ograje. Letos smo zasledili lisice, lani pa divjega prašiča. Streljamo strogo po zakonu, to pomeni samo v lovskem obdobju, ko jih je preveč ali pa so živali bolne,« nam je razložil g. Lah.

Ivo Ercegovič

Odgovori na najpogostejša vprašanja v zvezi s ptičjo gripo

Kaj je aviarna ali ptičja gripa?

Ptičja gripa je nalezljiva bolezen ptic, ki jo povzročajo različni podtipi virusa influence A. Potek okužbe je različen, običajno blag pri divjih pticah in hud pri domači perutnini.

Kako se ptičja gripa širi po državi?

Iztrebki divjih ptic lahko vnesejo virus v jate perutnine na večjih farmah ali manjših kmetijah. Bolezen se hitro širi s kmetije na kmetijo, saj se virus v visokih koncentracijah nahaja v perutninskih iztrebkih, od koder prehaja v zemljo. Prenos s kmetije na kmetijo je mogoč preko onesnaženega kmetijskega orodja in mehanizacije, krme, obleke in predvsem obutve.

Kako se bolezen prenaša med državami?

Bolezen se med državami prenaša preko mednarodne trgovine z živo perutnino. Prav tako lahko čez državne meje virus занesajo divje ptice.

Zakaj tolikšna zaskrbljenost zaradi izbruhov bolezn?

1. Večino izbruhov bolezn je povzročil visoko patogen virus H5N1. Vse več je dokazov, da ima ta vrsta virusa enkratno sposobnost za preskok med vrstami in pri ljudeh povzroča hudo obliko bolezn z visoko stopnjo smrtnosti.

2. Če se človek sočasno okuži z obema različicama obstaja možnost, da si ptičja in človeška gripa izmenjata gene. Takšna izmenjava genov v človeškem telesu bi lahko povzročila nastanek čisto novega podtipa virusa gripe. Če bi novi virus hkrati vseboval še dovolj človeškega genskega materiala, bi lahko razvil tudi sposobnost prenosa s človeka na človeka in ne le s perjadi na človeka kot doslej.

Ali so vse različice aviarne gripe človeku enako nevarne?

Ne. Trenutno povzročajo največ skrbi zdravstvenim oblastem različica virusa H5N1.

Ali se virus H5N1 pogosto prenese na človeka?

Sploh ne, celo zelo redko. H5N1 je prvi znani virus, ki je prešel s ptic na ljudi, in sicer leta 1997 v Hongkongu. Primeri okužb s ptičjo gripo pri ljudeh so sovpadali z izbruhi visoko patogene različice H5N1 pri perutnini. Način prenosa na ljudi je še vedno neznan. Kaže, da so majhni otroci še posebej občutljivi.

Ali obstajajo dokazi za prenos aviarne influence s človeka na človeka?

Svetovna Zdravstvena Organizacija (SZO) je potrdila le omejeno število primerov prenosa ptičje gripe s človeka na človeka. Novi virus, ki bi se prilagodil za prenos s človeka na človeka, bi se širil z veliko hitrostjo. Zaenkrat ni dokazov, da bi se kaj podobnega že zgodilo.

Kako se lahko okuži človek?

Preko stika z obolelimi ptiči ali površinami, okuženimi s perjem, slino ali drugimi izločki. SZO je potrdila le omejeno število primerov prenosa ptičje gripe s človeka na človeka. Dokler ne bo znanih več potrjenih primerov omenjenega prenosa, predstavljajo največje tveganje okužene ptice in njihovi izločki.

Kako se prenaša virus ptičje gripe?

- kapljični prenos (najpogostejši!)
- prenos s kontaktom, ki je lahko direkten ali indirekten preko izločkov dihalnih poti
- aerogeno (po zraku) s kašljanjem, kihanjem in izjemoma tudi govorom.

Kateri so znaki in simptomi okužbe s ptičjo gripo?

Najpogostejši znaki so podobni znakom običajne gripe: nenaden začetek z mraženjem in vročino (nad 39°C), bolečine v mišicah in sklepih, kašelj, boleče grlo, vnetje oči. Pri ljudeh, ki se okužijo z najnevarnejšim tipom ptičje gripe (H5N1), se lahko pojavijo življenjske ogrožajoči zapleti, kot sta virusna pljučnica ali respiratorni distresni sindrom (odpoved pljuč), ki sta tudi najpogostejša vzroka smrti, povezanih s ptičjo gripo.

Ker pa ptičja gripa nima tipičnih znakov, je potrebno upoštevati, da vsak znak običajnega prehlada ali vnetja očesne veznice še ne kaže na morebitno okužbo z virusom ptičje gripe.

Ali cepivo proti gripi, ki je na voljo, ščiti ljudi pred virusom influence A H5N1?

Ne. Cepiva, ki so trenutno na voljo, ljudi ne zaščitijo pred boleznijo, ki jo povzroča virus H5N1. Kljub temu se priporoča cepljenje proti običajni gripi. To cepivo sicer ne bo preprečilo okužbe s ptičjo gripo, lahko pa prepreči hkratno okužbo s ptičjo in običajno gripo.

Ali so na voljo kakšna zdravila za preprečevanje in zdravljenje?

1. Cepivo - največji uspeh bi predstavljalo ustrezno cepivo (prototip virusa H5N1). V ZDA se je že pojavilo prvo poskusno cepivo, izdelano v Franciji, ki še ni odobreno in ga je potrebno še preizkusiti.

2. Zdravilo - trenutno je zdravilo izbire oseltamivir, ki prepreči virusu, da bi zapustil okuženo celico. Še vedno ni jasno, kako bi se oseltamivir pravzaprav »odrezal« v boju proti virusu H5N1. Nekatere predhodne raziskave so pokazale, da bi lahko virus zelo hitro postal odporen na oseltamivir zato je ta tudi omejeno dostopen. Poleg tega se mora oseltamivir, da bi bil sploh učinkovit, zaužiti v roku 48 ur po pojavu prvih znakov bolezn, kar ni vedno izvedljivo.

Bolje preprečiti kot zdraviti...

- Najpomembnejši ukrep je hitro pokončanje okuženih in okužbi izpostavljenih ptic, ustrezno odstranjevanje mrhovine ter razglasitev karantene in opravljanje dezinfekcije na kmetijah, kjer se je bolezen pojavila ter dosleden nadzor nad farmami in tržiščem s perutnino (prepoved ali omejitev uvoza ptic in jajc iz področij s ptičjo gripo).

Nasveti za preprečevanje okužbe z virusom ptičje gripe iz okolja

- Izogibati se neposrednemu stiku (manj kot en meter) s trupli poginulih ptic in stiku z živimi pticami in njihovimi izločki.
- Nujno je potrebno spremljati zdravstveno stanje domače perutnine ali drugih ptic.
- Domača perutnina ali ptice ne smejo priti v stik z divjimi pticami, ki so lahko prenašalke virusa. Zaradi možnih stikov domače perutnine z divjimi pticami se prepoveduje reja perutnine na prostem (v ptičjih iztrebkih pri nizkih temperaturah virus preživi tudi tri mesece ali več).
- Poskrbeti je potrebno za primerno osebno higieno:
 - obleko ali obutev, ki je onesnažena z izločki ptic je potrebno temeljito očistiti;
 - po vsakem kontaktu s pticami ali njihovimi izločki je potrebno roke dobro umiti z milom in vročo vodo.

Virus je mogoče uničiti z:

- visoko temperaturo, medtem ko nizke temperature podaljšajo njegovo preživetje (dokazana je prisotnost virusa H5N1 v zmrznjeni raci) in
- običajnimi dezinfekcijskimi sredstvi, kot sta na primer 70% alkohol, klorna razkužila, formalin ali jod.

Nasveti, ki zagotavljajo varnost pri pripravi hrane iz perutninskega mesa in jajc

- Meso perutnine mora biti pred uživanjem dobro pečeno oziroma kuhano (temperatura 70° C uniči virus).
- Dobro kuhana ali pečena jajca ne predstavljajo nevarnosti za okužbo (izogibajte se surovih ali nezadostno kuhanih jajc in izdelkov, ki jih vsebujejo (majoneza, omake, kremne sladice in podobno).
- Potrebno je poskrbeti, da ne pride do stika med surovim in kuhanim ali pečenim perutninskim mesom.
- Pomembna je higiena rok (pred in po pripravi perutnine si umijte roke), delovnih pripomočkov (noži, deske za rezanje, posoda...) in delovnih površin v kuhinji.

In na koncu... če po stiku s pticami ugotovite, da imate povišano telesno temperaturo, obiščite zdravnika.

Andrea Margan – Čačić dr.med.,
specialistka medicine dela,
prometa in športa
Obratna ambulanta Talum

Spomladanska utrujenost

Poznate stanje, ki mu pravimo spomladanska utrujenost? Tisto, tisto, ko se zunaj narava prebujata, ko vse začenja brsteti, ko je sonce že toplo, mi pa se vlečemo kot zombiji in včasih ne moremo vstati niti s postelje. Premagajte letos takšno stanje s preventivo. Tako da zgradite dober imunski sistem ... in se z nami veselite pomladi.

1. Pojdite na zrak! Sončna svetloba zmanjšuje proizvodnjo melatonina, hormona, ki povzroča zaspanost. Gibanje pa prekrvi vaše telo. Ta poživitev je boljša kot vsaka kava.

2. Predvsem pojdite večkrat na zrak! Zakaj kar dvakrat? Ker velika večina ostane na kavču, ko začuti utrujenost. Samo ena ura gibanja na zraku pa bi imela veliko boljši učinek.

3. Odidite, ko je vroče! Čisto uradno in resno - jeza resno škoduje vašemu zdravju. Napade lahko vaš prebavni sistem, srce ter imunski sistem, kar so samo fizični dejavniki. Kakšen učinek ima jeza na psiho? Naj naštejemo samo glavne - depresija, kompulzivnost, odvisnost ... Se strinjate, da je še najbolje oditi stran od preprirov?

4. Dvignite noge! Lezite na posteljo ali kavč in preprosto dvignite noge za deset minut. Ta poza izboljšuje prekrvitev. Predvsem naj izvajajo ta položaj osebe, ki veliko sedijo ali stojijo.

5. Jejite zajtrk. Raziskave kažejo, da so ljudje, ki jedo zajtrk vitkejši, bolj veseli, imajo boljši spomin in se lažje skoncentrirajo.

6. Izogibajte se slabim navadam! Pitje alkohola, kave in kajenje - je še kaj slabšega za vaše zdravje? Kofein sicer res lahko daje kratkotrajni učinek, vendar se, ko mine, počutite še slabše. Alkohol in cigarete? Nič slabšega za vašo jetra, ledvice, pljuča in ne nazadnje možgane.

7. Zbudite se z zelenim čajem! Poleg tega, da vas nežno zbudi, vsebuje antioksidante, ki zmanjšujejo tveganje za nastanek različnih bolezni.

8. Kombinirajte transport in gibanje! Čisto zavestno se odločite, da se boste gibali več tudi, ko mislite, da ne morete čisto nič storiti. Uporabljajte stopnice namesto dvigala, v službo se vozite s kolesom, izstopite dve postaji pred vašim domom in pešajte ...

9. Prekinite preveč informacij? V službi nenehno sedite za računalnikom, brskate po spletu, vsrkavate veliko informacij, ko pa pridete domov, prižgete TV ... Vaši možgani tako dobijo več informacij, kot jih lahko predelajo. Ko čutite, da nikakor ne zmorete več, se sprostite z nežno glasbo.

10. Globoko vdihnite in ... meditirajte! Takšna oblika vadbe zmanjša krvni

pritisek, kar je še posebej dobrodošlo pri ljudeh, ki so dnevno izpostavljeni stresu.

11. Pijte veliko vode! Že res, da že vrabci na strehi čivkajo, da je pitje vode zdravo, vendar - vprašajte se, koliko vode resnično popijete dnevno. Morali bi je vsaj osem kozarcev. Voda ohranja zdravo temperaturo vašega telesa, ohranja vaše organe zdrave, pretvarja hrano v energijo ... Prav tako pa skrbi za vitkejšo postavo (včasih pač niste lačni, ampak samo žejni!).

12. Ne skoparite z vitamini! Najboljši antioksidanti so A, B, C in E. Za vaše telo je najbolje, da jih dobite s hrano. Če se le da, čim večkrat na dan jejte surovo sadje in zelenjavo.

13. Začnite dan s sokom! S svežega sadja. V trenutku boste dobili pravih količin vlaknin, vitaminov in mineralov, da lahko začnete dan.

14. Dobro in dolgo spite! Včasih je to lažje reči kot storiti. Vendar - ali vas bi podatek, da imajo ljudje, ki spijo manj kot 6 ur dnevno za 70% večjo stopnjo umrljivosti kot tisti, ki spijo 8 ur in več. Poleg tega - se ne počutite bolje in lepše po dobrem spancu.

15. Mali ekstremi. Ko ste resnično utrujeni sredi dneva, vam lahko pomaga izmenično prhanje ali kneipanje. Izmenjujte toplo in hladno prho, s tem, da vedno zaključite s hladno. Boste videli, kako odlična poživitev je to.

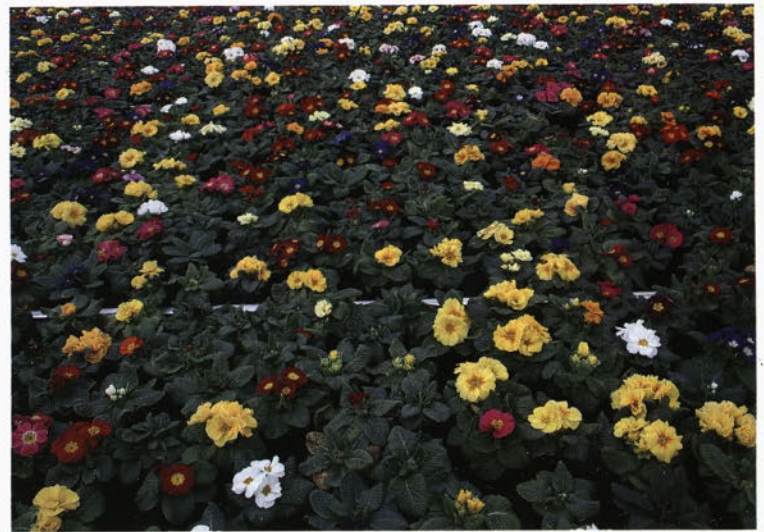
16. Stojte pokonci! Lepa drža vas naredi vitkejši, dolgoročno pa preprečuje težave z vratom, hrbtom in sklepi. Popravljajte svojo držo, ko sedite za računalnikom, ko hodite, kdaj pa kdaj si privoščite plavanje ...

18. Pomagajte si z dodatki! Če menite, da vam vaša prehrana ne nudi dovolj hranljivih snovi, jo poskušajte spremeniti z dodajanjem svežega sadja ali zelenjave. Če se večinoma hranite v menzah, prosite zdravnika za nasvet, katere vitaminske dodatke bi morali uživati.

19. Vzemite si čisto svoj čas! Čas, ki ga porabite zase in svoje konjičke, je dragocen tudi za vaše zdravje, saj vam pomaga, da pozabite na vsakdanje skrbi in se sprostite.

20. Kdaj pa kdaj si privoščite razvajanje! Masaža, savna, toplice ... Vse to so stvari, ki vas umirjajo in pomagajo stopiti stik s seboj. Naj vam ne bo škoda nekaj tolarjev več. Za vaše dobro počutje in zdravje gre.

<http://www.planet-lepote.com/forum/viewtopic.php?t=7749&view=previous>

Prazniki v rožah

Za Valentinovo in Dan žena smo na vrtnariji Revitala pripravili 50.000 primul-trobentic in 20.000 ciklam. S temi količinami so prostorske kapacitete zasedene in tudi celotna proizvodnja je že v naprej prodana različnim znanim kupcem, največ pa v OBI trgovine.

Stane Medik

Vse mine, spomini ostajajo

Še ni dolgo od takrat, ko sta v takratno TGA kot mlada, polna delovnega elana, vstopila naša sodelavca Jože Voglar in Zvonimir Pernat. Kako čas hitro teče se še zaveš, ko prideš do trenutka, za katerega si mislil, da je neskončno daleč ali pa je nedosegljiv. V tem času sta si s sodelavci delila dobro in slabo, lepe in včasih grenke trenutke, se veselila z nami skupnih uspehov. Ves čas pa sta bila dobra sodelavca, prijatelja, pripadnost kolektivu jima ni bila tuja.

Zvonimir Pernat

V Talum - takratno TGA Boris Kidrič- je prišel iz Talisa 14. junija leta 1979. Sprejet je bil v takratni TOZD Vzdrževanje. Opravljal je delo struženja, freziranja in skobljanja. V marcu 1980 je Zvonko TOZD Vzdrževanje zapustil in se zaposlil v Prometu. Leta 1989 se je vrnil v Vzdrževanje, kjer je najprej delal v Strojni II in od leta 2001 v Strojni I.

Poznali smo ga kot dobrega strokovnjaka, predvsem v izdelavi elementov iz področja vzdrževanja vozil in vzdrževanja hidravlike. Znal je izdelati strojne elemente brez načrta in izdelke s svojo iznajdljivostjo celo izboljšati. Potreboval je le osnovne mere ter funkcionalnost elementa.

Jože Voglar

Tudi Jože je vrata takratne TGA prestopil leta 1979 v takratni TOZD Vzdrževanje. Opravljal je delo strugarja, rezkalca, zadnja leta pa se je specializiral za delo na horizontalnem frezalnem stroju »BOHRWERKU«. Z iznajdljivostjo in predanostjo svojemu delu je v zadnjem obdobju svojega dela veliko pripomogel k nemotenemu delovanju linij in naprav v Talumu. Za svojo strokovnost in vestnost pri delu je bil tudi nagrajen s priznanjem Taluma »ZLATI METULJ«.

Ivan Emeršič

Tudi Ivan je večji del svojega službovanja opravil v Talumu. Tako se je leta 1972 zaposlil v takratnem TOZD Elektrolize kot voznik traktorja. Nadaljnja poklicna pot ga je vodila v TOZD Promet, kjer je začel delati kot strojnik buldožerja in v nadaljevanju kot voznik viličarja. Ob delu je uspešno zaključil srednjo in višjo šolo, zato je delo s stroji zamenjal za tehnološka dela. Kadrovske in organizacijske spremembe so ga je v zadnjih letih službovanja pripeljale v DE Vzdrževanje, kjer je kot vodja tehničnega arhiva skrbel za urejenost arhivskega gradiva. Dela, ki so mu bila zaupana, je izvajal vestno in marljivo, njegova odlika pa je bila vztrajnost.

Dragi sodelavci, še enkrat bi se vam radi zahvalili za vse, kar ste dali nam in podjetju. Hvala za prijateljstvo, ki nas bo spremljalo na nadaljnji poti življenja.

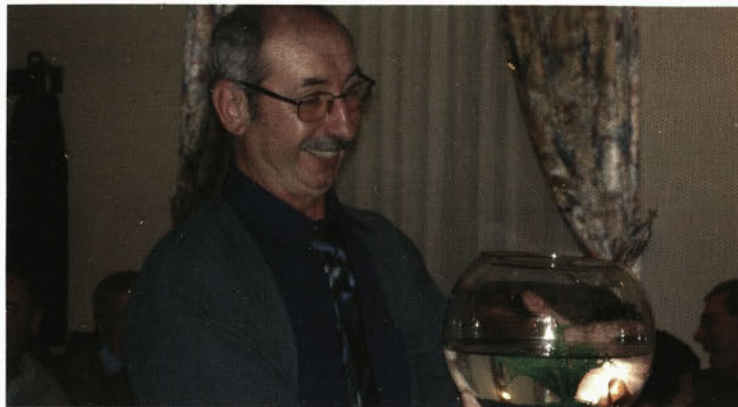
Želimo vam vse najlepše, zdravje in sreča pa naj bosta tudi v bodoče vaši zvesti spremljevalki.

Sodelavci

Slavko je odšel v zaslužen pokoj

Tudi našemu Slavku Vindišu se je iztekel delovni del življenjske poti v Talumu oziroma v DE Promet. Še daleč pa ni končana delovna aktivnost Slavka, ki je znan kot zelo zagnan človek v pravem smislu besede. Nikoli mu ni bilo težko prijeto za nobeno delo, a vendar ga je najbolj veselila vožnja tovornjaka prikoličarja znamke mercedes. Opravil je po tri vožnje v Impol, včasih pa je nazaj pripeljal odpadni aluminij. Kljub občasnim težavam s čakanjem na nakladanje, razkladanje ali ustrezno dokumentacijo, mu je v glavnem vedno z dobro voljo uspelo realizirati plan.. Skupaj smo optimirali prevoz Al, da lahko opravimo tri vožnje (predvsem po Slavkovih opažanjih) in sicer nakladanje (prej bram sedaj drogrov), spremljajoče papirje in najbolj trdi oreh – razkladanje v Impolu. Sedaj se tehta le kontrolno (prej vsaka pošiljka!) in za razkladanje se ne čaka več v vrsti. Na to je Slavko vedno opozarjal in tako pomagal racionalizirati prevoze.

Ob vseh teh zapletitijah pa je še vedno našel dovolj dobre volje in posluha za prijateljsko kramljanje s sodelavci v Talumu in Impolu. Za "svojega" tovornjaka pa je bil zelo občutljiv. Zanj je skrbel, kot bi bil res njegov, in moramo mu priznati, da je imel prav. Ne da se varno in zanesljivo voziti, če zanemariš vozilo in imaš slabe odnose s sodelavci. Vsega tega se je Slavko močno zavedal in lepo mu je uspelo občasne manjše težave prebroditi z njemu edinstvenim pristopom: "Dečki, saj bo šlo!" V prostem času pa si je omislil lep šport - ribičijo, s katerim se je ukvarjal

Nogometni turnir »SKEI-Talum 2006«

V soboto, 11.2.2006, se je v športni dvorani CENTER na Ptujju odvijal tradicionalni nogometni turnir »SKEI Talum 2006«. Med seboj se je pomerilo devet ekip iz Taluma in hčera. Te so bile razdeljene v tri skupine. Prvouvrščena ekipa iz vsake skupine pa se je uvrstila v finalno tekmovanje.

Vzdušje je bilo tekmovalno, vendar v mejah fair playa, kar je tudi cilj take prireditve. Najvažneje je bilo to, da je turnir minil brez poškodb in brez podobnih neprijetnih dogodkov, ki tako radi spremljajo to športno zvrst.

Na tem mestu je potrebno povedati, da pa je bilo med udeleženci le še nekaj takih, ki bi radi zmagali za vsako ceno in so se temu primerno vedli na terenu.

Za take in vse ostale, pa naj odsej naprej velja tista stara : »Važno je predvsem sodelovati...!«

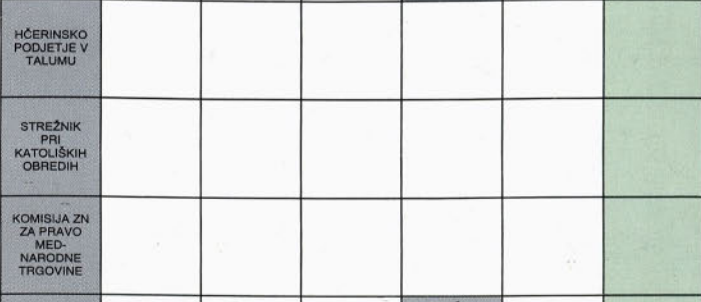

Da je potekalo vse po pravih nogometnih igrah, je poskrbel nogometni sodnik Peter Kolar, za kar mu gre zahvala. Prav tako je potrebno pohvaliti Davorina Lubeja iz DE Elektrolize – HC, ki je skrbel za organizacijo in seveda Upravo družbe, ki je omogočila to prijetno druženje.

In nazadnje še prve tri ekipe, ki so pri tekmovanju imele največ uspeha, zato so za svoj trud prejele lepe pokale:

1. mesto: DE Livarne
2. mesto: DE Elektrolize HC
3. mesto: DE Elektrolize HB

Milan Fajt

							SESTAVIL:	OSUŠEVA-	ROLETA,	OMOTIČ-	PREBIVALEC	MESTECE PRI	VARIANTA	RAZLIČNI
							JANKO	NJE	ZVITEK	NOST	BAVARSKÉ	ZADRUGA		ČRKI
							ŠEGULA	ZEMLJIŠČ Z				AENONA		
							JAREZ,	JARKI						
							SL. POLITIK (JANEZ, 1957)							
							FR. PISATELJ (JULES, 1885-1972)							
							PREDSTOJNIK FAKULTETE							SL. PESNIK, ESEJIST IN KRITIK (FRANCE, 1901-1975)
												ČEČKOVA OLGA		
													VLADIMIR MAKAROV	
TALUM	VRSTA GLODALCA, POD-OBNEGA VEVERICI, TAMIAS	METEOR	ORODJE ZA IZDELOVANJE RONDICE	TALUM	VOGELNIK									
					RIBA IZ DRUŽINE KRAPOVCEV				SL. ŠPORTNI NOVINAR (ČURLIČ)					
VODJA DE ELEKTROLIZE (ZLATKO)				SL. PLAVALEC (MEDVEŠEK, 1980)					GERMANSKI NAROD					
AMERIŠKA MULTINACIONALNA DRUŽBA				REKA V SIBIRIJI					OPUS CITATUM					
				RIMSKO 52					RAZLIČNA SOGLASNIKA				ANDREJA ČMAJ	
HČERINSKO PODJETJE V TALUMU							PADAR, RANOCELNIK	HASIJ						
								SLO. IGRALEC (RANER)						
STREŽNIK PRI KATOLIŠKIH OBREDIH														
KOMISIJA ZN ZA PRAVO MEDNARODNE TRGOVINE									JOŽE OLAJ	SREBROV SVAJNIK, SREBROVA RUDA				
REKA NA NORVEŠKEM				ANTIČNA DEŽELA BEOTIJCEV										
				UREJEVALEC IZLOŽB										
KRŠKO			VELIKA VEŽA					KANADSKI HOKEJIST (BOBBY)						
			SL. SMUČARSKI SKAKALEC (PETEK)					6 IN 14 ČRKA				RADO ČASL	ŠP. ČELIST, DIRIGENT IN SKLADATELJ (PABLO PAUL, 1876-1973)	STAR SLOVAN
TALUM	SL. PISATELJICA (BRANKA, 1914-1999)	ŠP. KOLESAR (OSCAR GOMEZ)							KRAJ V HALOŽAH					
	ANGEL								ELEKTRONKA Z DVEMA ELEKTRODAMA					
POLJSKI IGRALEC (STEFAN, 1883-1945)								PREBIVALEC ZDENSKE VASI						
								POLOŽAJ TELESA						
LJUBLJANSKI NADŠKOF (ALOJZIJ, 1945)					ELEMENT			AZIJSKI VELETOK				SILVO TERŠEK		
					IZRAELSKA LUKA			RONALD				SL. NOGOMETNI TRENER (MATJAŽ)		
REKA V KOČEVJU						LJUBEZENSKO PESNIŠTVO							JOŽEF AJLEC	
VRH DOJKE, BRADAVICA (NAREČNO)						VODJA DE RONDICE (TOMAŽ)								
VEDENJE, RAVNANJE						POPOLNO ALI DELNO TALJENJE TRDNIH KAMNIN								

TALUM, d.d., KIDRIČEVO
2325 KIDRIČEVO

***Ali so zagotovljene ustrezne
evakuacijske poti in
ali je zagotovljeno,
da so te poti vedno proste?***

Služba varstva pri delu